

Hindi Ms. Sawl

294.592

G285

1205-MS

गया ग्राहालय मुद्रित; संस्कृत
भाषा मुद्रित ॥ काशी संस्कृत प्रेस
वा. का. राजसी प्रसाद द्वारा १८४१ ई.
मुद्रित

२० पत्रक ॥ १३ पं० प्र० पृ०

संस्कृत ह० ल०

1205-MS.

अथगयामाहात्म्यप्रारंभः

1205-MS

म.मा.
१

श्रीगणेशायनमः॥ श्रीगुरुभ्योनमः॥ सूत उवाच॥ शैलकाशेर्महाभागैर्देवर्षिः सह नारदः॥ सनत्कुमारं पप्रच्छ प्र
णम्य विधिपूर्वकं॥ १॥ नारद उवाच॥ सनत्कुमार मे ब्रूहि तीर्थतीर्थोत्तमोत्तमं॥ तारकं सर्वभूतानां पठतां शृण्वतां
तथा॥ २॥ सनत्कुमार उवाच॥ वस्ये तीर्थं परं पुण्यं श्राद्धं सर्वतारकं॥ गया तीर्थं सर्वदेशे तीर्थं भ्योऽप्यधिकं शृणु॥
३॥ गया सुरस्तपस्ते पे ब्रह्मणा क्रतुवैर्युतः॥ प्राप स्य तस्य शिरसि शिलां धर्मोदधारयत्॥ ४॥ तत्र ब्रह्मा करोद्यागं स्थि
तश्चादिगदाधरः॥ फल्गु तीर्थादिरूपेण निश्चलार्थमहर्निशं॥ ५॥ गया सुरस्य विमंद्र ब्रह्माद्यैर्देवतैः सह॥ कृतयुजो द
दौ ब्रह्मा ब्राह्मणेभ्यो गृहादिकं॥ ६॥ श्वेतकल्पे तु वाराहे गणोपागमकारयत्॥ गयानाम्ना गयारव्या तं क्षेत्रं ब्रह्मर्षिं कांसितं
॥ ७॥ कांसंति पितरः पुत्रान्नरकाद्भयभीरवः॥ गयं यास्यति यः पुत्रः सनत्प्राप्ता भविष्यति॥ ८॥ गया प्रापं सुतं दृष्ट्वा पि
तृणामुत्सवो भवेत्॥ पद्म्यामपि जलं स्पृष्ट्वा सौस्मभ्यं किं न दास्यति॥ ९॥ एष्टव्या बहवः पुत्राय द्यौ कोपि गयं व्रजेत्॥ यजे
त्तान्वाग्धमेधनीलं वा च षमुत्सृजेत्॥ १०॥ गयं गत्वा न्मदातायः पितरस्ते न पुत्रिणः॥ पश्यन्त्रयनिवासी च पुनात्या स
मिह संकुले म॥ गोचरे संचरं शाहं वा संप्रानं त्रिरात्रकं॥ महाकल्पकृतं पापं गयं प्राप्य विनश्यति॥ १२॥ पिंडं दद्याच्च पि
त्रा देवात्मनो विविधैर्ना॥ ब्रह्महत्यासुरापानं स्तेयं गुर्वंगनागमः॥ १३॥ पापं तत्संगं जं सर्वं गया श्राद्धाद् विनश्यति॥ आ
त्मजोऽप्यत्मा कपि गया भूमौ यदा तदा॥ १४॥ यन्नाम्ना पातयेत्पिंडं तन्न ये ब्रह्मशाश्वतं॥ ब्रह्मज्ञानं गया श्राद्धं गो ग
हे मरणं तथा एव काशः पुंसां कुरुक्षेत्रे मुक्तिरेवा चतुर्विधा॥ ब्रह्मज्ञानेन किं साध्यं गो ग हे मरणेन किं॥ १६॥ वा से

रामः
१

न किं कुरुते त्रे यदि पुत्रेण्यं ब्रजेत् ॥ गयायां सर्वकालेषु पिंडं दद्याद्दिचक्षणः ॥ १७ ॥ अधिमासे जन्मदिने चास्तेपि
पुत्रप्रक्रयेः न तत्तत् ॥ गयायां श्राद्धं सिंहस्ये च वृहस्पतौ ॥ १८ ॥ सकृद्रयाभिगमनं सकृत्पिंडप्रपातनं ॥ दुर्लभं किं ।
पुनर्निजं पुनर्निजं व्यवस्थितः ॥ १९ ॥ प्रमादाद्विद्यते क्षेत्रे ब्रह्मा देवमुक्तिदायके ॥ ब्रह्मज्ञानाद्यथा मुक्तिर्लभ्यते नात्र
तं श्रुत्वा का कटादिमृतानां च पितृणां तारणाय च ॥ तस्मात्सर्वप्रयत्नेन वस्तव्यं सुविचक्षणैः ॥ २० ॥ ब्रह्मप्रकल्पि
नास्ति प्राकृत्य कव्यादिना च येन ॥ तैस्तुष्टैस्तोषिताः सर्वाः पितृभिः सह देवताः ॥ २१ ॥ मुंडनं चोपवासश्च सर्वतीर्थ
स्वयं वाधेः ॥ वर्जयित्वा कुरु क्षेत्रं विशालं विरजांगयां ॥ २२ ॥ दंडं प्रदर्शयेद्भिसुर्गयांगत्वा न पिंडदः ॥ दंडं स्पृष्ट्वा विष्णुपदे
पितृभिः सह मुच्यते ॥ २३ ॥ न दंडी किलिषं धत्ते पुण्यं वा पारमार्थदं ॥ अतः सर्वक्रियां त्यक्त्वा विस्मृत्वा ये तु भावुकं ॥ २४ ॥
॥ संन्यसेत्सर्वकर्माणि वेदमेकं न संत्यजेत् ॥ मुंडपृष्ठाच्च पूर्वस्मिन् यश्चिमेदक्षिणोत्तरे ॥ २५ ॥ सार्द्धं क्रोशद्वयं मानं गयेति ब्र
ह्मणे रितं ॥ पंचक्रोशंगया क्षेत्रं क्रोशमेकं गयाशिरः ॥ २६ ॥ तन्मध्ये सर्वतीर्थानि त्रैलोक्ये यानि संति वै ॥ श्राद्धं कुर्याद्गया
क्षेत्रे पितृणामनुणो हि सः ॥ २७ ॥ शिरसि श्राद्धं कुर्यात्कुलानां शतमुद्धरेत् ॥ गृहाच्चलितमात्रेण गयायांगमनं प्रति ॥
२८ ॥ स्वर्गारोहणसोपानं पितृणां च पदे पदे ॥ पदे पदे श्वमेधस्य यत्कलंगच्छेत्तोगयां ॥ २९ ॥ तत्कलं च भवेन्नृणां समग्रं
नात्र संशयः ॥ पायसेनाय च रुणा सक्तुना पिष्टकेन वा ॥ ३० ॥ तंडुलैः फलमूलाद्यैर्गयायां पिंडपातनं ॥ तिलकल्केन खं
डेन गुडेन स घृतेन वा ॥ ३१ ॥ केवलेनैव दध्ना वा उर्ध्वेन मधुना पिवा ॥ पिण्या कंसघृतं खंडं पितृभ्यो क्षय्यमित्युत ॥ ३२ ॥

ग. मा.
२

इष्यते पितृभिर्भोज्यं हविष्यान्नं मुनीरीतं॥ मुष्टिमात्रप्रमाणेन चाद्रिमलकमात्रकं॥ ३३॥ शमीपत्रप्रमाणेन पिंडं दद्या
द्रयाशिरे॥ उद्धरेत्सप्तगोत्राणिकुलमेकोत्तरं शतं॥ ३४॥ पितामाता च भार्या च भगिनो दुहितुः पतिः॥ पितृष्वसामातृ
ष्वसामप्रगोत्रांश्चतारयेत्॥ ३५॥ चतुर्विंशश्च विंशश्च षोडशश्च दशैव हि॥ रुद्रादशवसुश्चैव कुलमेकोत्तरं शतं॥ ३६॥
एकतः सर्ववस्तुनिरसवन्ति मधुनि हि॥ स्यत्वा गदाधरांश्च पञ्च फल्गुनीयांश्चैकतः॥ ३७॥ नावाहनं नदिस्वंधोनदीषां
दृष्टि संभवः॥ सकारुण्येन कर्तव्यं तीर्थं श्राद्धं विचक्षणैः॥ ३८॥ पिंडासनं पिंडदानं पुनः प्रत्यवने जननं॥ दक्षिणा चान्नसं
कल्पो तीर्थं श्राद्धेष्वप्यविधिः॥ ३९॥ अन्यत्रावाहिताः काले पितरो यांत्यमुं प्रति॥ अत्रागतं सुतं दृष्ट्वा स्वयमायांति सर्व
या॥ ४०॥ तीर्थं श्राद्धं प्रयच्छद्भिः पुरुषैः फलकांक्षिभिः॥ कामं क्रोधं तथा लोभं त्यक्त्वा कार्यादिकाः क्रियाः॥ ४१॥ ब्रह्मचा
र्ये कभोजो च भूषापी सत्यवाक् शुचिः॥ सर्वभूतहिते रक्तः स तीर्थफलमश्नुते॥ ४२॥ तीर्थान्यनुसरन्धीरः पारवंडं पूर्व
तस्मिन्नेत॥ पारवंडं तच्च विज्ञेयं यद्भवेत्कर्म कामतः॥ तीर्थेषु येन राधोराः कर्म कुर्वति तद्गताः॥ ४३॥ यथा ब्रह्मविदो वेदां
ब्रह्मचर्यं च ते ससः॥ प्रविशन्ति परंसारं ब्रह्म ब्रह्म परायणाः॥ ४४॥ गयायां न हित तस्मान्नयत्र तीर्थं न विद्यते॥ सान्नि
द्यं सर्वं तीर्थं गयार्तो र्यततो वरं॥ ४५॥ मीने मेघे स्थिते सूर्ये कन्यायां कार्मुके घटे॥ दुर्लभं त्रिषु लोकेषु गयायां पिंडपात
नं॥ ४६॥ कार्मुके च तर्तमाने च ग्रहणे चंद्रसूर्ययोः॥ दुर्लभं त्रिषु लोकेषु गयायां पिंडपातनं॥ ४७॥ गयायां पिंडदानेन यत्क
लं लभते तैरः न तच्छक्यं मया वक्तुं कल्पकोटिशतैरपि॥ ४८॥ इति श्री वायुपुराणे श्वेतवाराहकल्पे गयामाहात्म्ये प्रथ

रामः

२

मोध्यायः॥१॥ नारद उवाच॥ गयासुरः कथं जातः प्रभावः किं किमात्मकः॥ तपस्तप्तं कथं तेन कथं देहपवित्रता॥१॥
 सनत्कुमार उवाच॥ विष्णोर्नाभ्यं तु जाजातो ब्रह्मलोकपितामहः॥ प्रजाः ससर्जसंप्रोक्तः पूर्वं देवेन विष्णुना॥२॥ आ
 सुरेणैव भावेन ह्यसुरा न सृजत्पुरा॥ सौमनस्येन भावेन देवान् सुमनसो सृजत्॥३॥ गयासुरः सुराणां च महाबलपरा
 क्रमः॥ योजनानां सपादं च शतं तस्योच्चयं स्मृतः॥४॥ स्थूलः षष्टिर्योजनानां श्रेष्ठो सौ वै स्मृतः॥ कोलाहले गिरि
 वरे तपस्तेपे सुदारुणं॥५॥ बहुवर्षसहस्राणि निरुच्छ्रासः स्थिरो भवत्॥ तत्तपस्तापिता देवाः संक्षोभं परमं गताः॥६॥
 ॥ ब्रह्मलोकं गता देवाः प्रोचुस्ते यपितामहं॥ गयासुरा द्रष्टुं देवब्रह्मा देवांस्तथा ब्रवीत्॥७॥ ब्रजामः शंकरं देवाः ब्रह्मा
 द्याश्च गताः शिवं॥ कैलासे च ब्रुवन् न त्वारक्षस्व महासुरात्॥ ब्रह्माद्यांश्चाब्रवीच्छंभुर्ब्रजामः शरणं हरिं॥ क्षीराब्धौ देव
 देवेशः सनः श्रेयोभिधास्पति॥९॥ ब्रह्मामहेश्वरो देवाः विष्णुं नत्वा प्रतुष्टुवुः॥ देवा उचुः॥ ॐ नमो विष्णवे भूभर्त्रे सर्वेषां
 प्रभविष्णवे॥१०॥ रोचिष्मवे जिष्मवे च राक्षसादिग्रसिष्मवे॥ धरिष्मवे खिलस्यास्पयो गीनां पारदस्मवे॥११॥ बर्हिष्म
 वे ह्यनंताय नमो भ्राजिष्मवे नमः॥ सनत्कुमार उवाच॥ एवं स्तुतो वासुदेवः सुराणां दर्शनं ददौ॥१२॥ किमर्थमागता दे
 वा विष्णुनोक्तास्तमब्रुवन्॥ गयासुरभया ह्येव रक्षास्मान्न ब्रवीद्हरिः॥१३॥ ब्रह्माद्यां तु तं दैत्यं चागमिष्याम्यहंततः॥ के
 शवोगरुडारूढो वरंदातुं गयासुरं॥१४॥ सर्वस्वं समास्थाय निजवाहनमुत्तमं॥ उचुस्तं वासुदेवाद्याः किमर्थं तप्यते
 त्वया॥१५॥ संतुष्टाश्चागताः सर्वे वरं ब्रूहि गयासुर॥ गयासुर उवाच॥ यदि तुष्टाश्च मे देवाः ब्रह्मविष्णुमहेश्वराः॥१६॥

सर्वदेवद्विजातिभ्यो यज्ञतीर्थशिलोच्चयात् ॥ देवेभ्योतिपवित्रो हं ऋषिभ्योपिशिवाव्ययात् ॥ १७ ॥ ज्ञानिभ्यश्चापिक
 मिभ्यः धर्मिभ्यश्च तथा पुनः ॥ मन्त्रिभ्योतिपवित्रो हं पवित्रो भवभोसदा ॥ १८ ॥ पवित्रमस्तु तं देवाः दैत्यमुत्काययुर्दिवं
 ॥ दृष्ट्वा दैत्यं ततः स्फुट्वा सर्वे हरिपुरं ययुः ॥ १९ ॥ शून्यं लोकत्रये जाते शून्या यमपुरी ह्यभूत् ॥ यम इन्द्रादिभिः सार्द्धं ब्रह्मा
 लोकं ततो गमत् ॥ २० ॥ ब्रह्माणमूर्चिरे देवा गयासुरविलोपिताः ॥ त्वया दत्तो धिकारो वै तं गृह्णाण पितामह ॥ २१ ॥ ब्रह्मा ब्र
 वीत्ततो देवान् ब्रजामो विष्णुमव्ययं ॥ ब्रह्मा दयो ब्रुवन् विष्णुं त्वया दत्तवरो सुरः ॥ २२ ॥ तद्दर्शनाद्ययुः स्वर्गं शून्यं लोकत्रयं
 ह्यभूत् ॥ देवैस्तुष्टो वासुदेवो ब्रह्माणं सवचो ब्रवीत् ॥ २३ ॥ गत्वा सुरं प्रार्थय स्वयं ज्ञार्थं देहि देहकं ॥ विस्मृतः स सुरो ब्रह्मा
 गत्वा पश्यन्माहासुरं ॥ २४ ॥ गयासुरो ब्रवीद् दृष्ट्वा ब्रह्माणं त्रिदशैः सह ॥ संपूज्योत्थाय विधिवत् प्रणतः प्रश्नयान्वितः ॥ २५ ॥
 गयासुर उवाच ॥ अद्य मे सफलं जन्म अद्य मे सफलं तपः ॥ यदागतो तिथिर्ब्रह्मा सर्वं प्राप्तं ममाद्य वै ॥ २६ ॥ योगिन् योगां
 गवित्सर्वलोकस्वामिन् पितर्गुरो ॥ यदर्थमागतो ब्रह्मन्तत्कार्यं करवाण्यहं ॥ २७ ॥ ब्रह्मोवाच ॥ पृथिव्या यानि तीर्थानि दृ
 ष्टानि भ्रमतामया ॥ यज्ञार्थं न तु ते तानि पवित्राणि शरीरतः ॥ २८ ॥ त्वया देहं पवित्रत्वं प्राप्तं विष्णुप्रसादतः ॥ अतः पवि
 त्रं देहं स्वयं ज्ञार्थं देहि मे सुर ॥ २९ ॥ गयासुर उवाच ॥ धन्यो हं देव देवेश यद्देहः प्रार्थ्यते त्वया ॥ पितृवंशं कृतार्थो हं मातृ
 वंशे तथैव च ॥ ३० ॥ त्वयैवोत्पादितो देहः पवित्रस्तु त्वया कृतः ॥ सर्वेषामुपकाराय यागो वश्यं भविष्यति ॥ ३१ ॥ इत्थं
 क्त्वा सोपतद्भूमौ श्वेतकल्पे गयासुरः ॥ नैर्ऋतीं दिशमाश्रित्य तदा कोलाहले गिरौ ॥ ३२ ॥ शिरः कृत्वोत्तरं दैत्यः पादौ

कृत्वा तु दक्षिणे ॥ ब्रह्मा संभृत संभारान्मानसान् क्रत्विजो सृजत ॥ ३३ ॥ अग्निशर्माणममृतं शौनकं प्राञ्जलिं मृदं ॥
 कमथिं वेदकौडिन्यं हारितं काश्यपं कृपं ॥ ३४ ॥ गार्ग्यं कौशिकं वासिष्ठं मुनिं भार्गवं मव्ययं ॥ बृहं पाराशरं काण्वमांडं
 व्यंश्रुतिकेवलं ॥ ३५ ॥ श्वेतं सुतालं दमनं कुहोत्रं कर्कमेव च ॥ लौगाक्षिं च महाबाहुं जैगीषव्यं तथैव च ॥ ३६ ॥ दधिपं
 च भुवं विप्रं ऋषभं कर्कमेव च ॥ कात्यायनं गोभिलं च मुनिमिश्रं महाव्रतं ॥ ३७ ॥ सुपालं कंगौतमं च तथा वेदशिरोव्रतं ॥
 जटामालिनमव्यग्रं चाटुहासं च दारुणं ॥ ३८ ॥ आत्रेयं चाप्यांगिरसमौपमन्युं महाव्रतं ॥ गोकर्णं च गुहावासं शिखंडि
 नमुमाव्रतं ॥ ३९ ॥ एतान् न्यांश्च विप्रैर्द्राव्ये वलोकपितामहः ॥ परिकल्प्य करोद्या गंगया सुरशरीरके ॥ ४० ॥ अग्निशर्मा
 पिपंचाग्नीन्मुखादेतान् सृजत ॥ दक्षिणाग्निं गार्हपत्यं आहवनीयं तपोमयः ॥ ४१ ॥ सभ्या वसत्थ्यौ देवर्षे येषु यज्ञाः
 प्रकीर्तिताः ॥ यज्ञस्य च प्रतिष्ठार्थं विप्रैर्भ्यो दक्षिणां ददौ ॥ ४२ ॥ हुत्वा पूर्णं हुनिं ब्रह्मा स्नात्वा चावभृथो सुरः ॥ पञ्चवाटे सु
 रैः सार्द्धं समानीय व्यरोपयत् ॥ ४३ ॥ ब्रह्मणः सरसि श्रेष्ठो तदा दैत्यो महासुरः ॥ चलितश्च कितो ब्रह्मा धर्मराजमभाषत
 ॥ ४४ ॥ जाता गृहे तु वशिलातामानीयात्रधारया ॥ दैत्यस्य शीघ्रं शिरसि तां धारय ममात्तया ॥ ४५ ॥ निश्चलार्थं यमः श्रु
 त्वा धारयन्मस्तकेशिलां ॥ शिलायां धारितायां तु सशिलश्चासुरो चलत् ॥ ४६ ॥ देवाः पादैर्लसयित्वा तथापि चलितो
 सुरः ॥ ब्रह्मा यव्याकुलो विलुंगतः क्षीराब्धिं शायिनं ॥ ४७ ॥ तुष्टावप्रणतो भूत्वा नत्वा चाहा दृतः प्रभुं ॥ ब्रह्मो वाच ॥ ब्र
 ह्मांडस्य पतेनाथनमामि जगतां पतिं ॥ ४८ ॥ पतिं कीर्तिमतां नृणां भुक्तिमुक्तिं प्रदायकं ॥ विष्णुं सेनो ब्रवीहि सुंदे

ग. मा.
४

वत्वांसौति पद्मजः॥५०॥ हरिराहानयस्वत्वं विष्मूक्तः सतमानयत॥ अजमूचे हरिः कस्मादागतोसिवदस्वतत॥
५१॥ ब्रह्मोवाच॥ देवदेवकृतेयागेप्रचचालगयासुरः॥ शिलायां देवरूपिण्यां न्यस्तायां तस्य मस्तके॥५२॥ रुद्रादि
पुत्रदेवेषु संस्थितेषु सुरोचलत॥ इदानीं निश्चलार्थं हि प्रसादं कुरु माधव॥५३॥ ब्रह्मणो वचनं श्रुत्वा ह्यारुण्य
स्वशरीरतः॥ मूर्तिं ददौ निश्चलार्थं ब्रह्मणे भगवान्हरिः॥५४॥ आनोय मूर्तिं ब्रह्मापि शिलायां समधारयत॥ तथापि च
लितं वीक्ष्य पुनर्देवं महाद्वयत॥ आगत्य विष्णुः शीरोब्धेः शिलायां संस्थितो भवत॥५५॥ जनार्दनाभिधानेन पुंडरीका
सनामतः॥ शिलायां निश्चलार्थं हि स्वयमादिगदाधरः॥५६॥ निश्चलार्थं पंचधा सीतुं शिलायां प्रपिता महः॥ पिता महो
य फलरुवीशः केदारः कनकेश्वरः॥५७॥ ब्रह्मा स्मृतः स्वयंतत्र गजरूपो विनायकः॥ गयादित्यश्चोत्तराको दक्षिणार्क
स्त्रिधारविः॥५८॥ लक्ष्मीसीताभिधानेन स्मृता वैमंगलाक्षया॥ गायत्री चैव सावित्री त्रिसंध्ये यं सरस्वती॥५९॥ इंद्रो व
हस्पतिः पूषा वसवोऽष्टौ मुनीश्वराः॥ विश्वे देवा अश्विनौ च मरुतो विश्वनायकः॥६०॥ सयशोरगगंधर्वास्तस्युदेवाः स्व
शक्तिः॥ आद्ययागदयाचासौ यस्माद्वैत्यः स्मृतिरुक्तः॥६१॥ स्मृत इत्येव हरिणा तस्मादादिगदाधरः॥ ऊचे गयासुरो
देवान किमर्थं वंचितो ह्यहं॥६२॥ यत्तार्थं ब्रह्मणे दत्तं शरीरममलं मया॥ विष्णोर्वचनमात्रेण किं न स्यान्निश्चलो ह्यहं॥६३
॥ यत्सुरैः पीडितोऽत्यर्थं गदाहरिणा तथा॥ पीड्यश्च यद्यहं देवाः प्रसन्नाः संतु सर्वदा॥६४॥ गदाधरादयस्तृष्ठाः प्रो
चुश्चापि गयासुरं॥ वरं ब्रूहि प्रसन्नास्मो देवानूचे गयासुरः॥६५॥ गयासुर उवाच॥ यावत्स्थायी पर्वताश्च यावच्चंद्रार्कता

रामः

४

रकाः॥ तावच्छिलायांतिष्ठंतु ब्रह्मविष्णुमहेश्वराः॥ ६६॥ अन्ये च सकला देवाः मन्त्रास्त्रास्त्रेण मस्तु वै॥ पंचक्रोशंगयाशे।
 न्रक्रोशमेकंगयाशिरः॥ ६७॥ तत्राध्ये सर्वतीर्थानि त्रैलोक्ये यानि तानि वै॥ गंगाद्याः सुमहानद्यो सरांसि विविधानि च॥ ६८॥
 ते देवास्तानि तीर्थानि प्रयच्छंतु हितं नृणां॥ स्नानादितर्पणं कृत्वा पिंडदानात्कलादिकं॥ ६९॥ एको विष्णुस्त्रिधामूर्तिर्याव
 त्संकीर्त्यते बुधैः॥ तावद्गयाशिरः क्षेत्रं व्याति मे तु सदा भुवि॥ ७०॥ सहात्मानं सहस्रं च कुलानां चोद्धरेत्तु सः॥ व्यक्ता व्यक्तस्वरू
 पेण यूपंतिष्ठंतु सर्वदा॥ ७१॥ गदाधरः स्वयं लोकान् पूजनादघनाशनः॥ आहं स पिंडकं येषां ब्रह्मलोकं प्रयांतु ते॥ ७२॥
 ब्रह्महत्यादिकं पापं विनश्यति च सेविनां॥ नैमिषं पुष्करं गंगां प्रयागं च विमुक्तिदं॥ ७३॥ एतान्यन्यानि तीर्थानि दिवि भुव्यं
 तरि सतः॥ समायांतु सदानृणां प्रयच्छंतु हितं नृणां॥ ७४॥ किं बहूक्त्या सुरेशानां युष्मास्वेकापि देवता॥ चेन्न तिष्ठेदहं चा
 पिसमयः प्रतिपाल्यतां॥ ७५॥ गयासुरवचः श्रुत्वा प्रोचुर्विस्वादयः सुराः॥ त्वया यत्प्रार्थितं सर्वतद्ब्रविष्यत्यसंशयं॥
 ७६॥ पितृणां वैकुलशतमात्मानं पिंडदानतः॥ आद्यादिना नयिष्यंति ब्रह्मलोकमनामयं॥ ७७॥ अस्मत्पदान्यर्चयित्वा या
 स्यंति परमांगतिं॥ देवैर्दत्तवरो दैत्यो हर्षितो निश्चलो भवतु॥ ७८॥ स्थितेषु चैव देवेषु ब्राह्मणेभ्यो ददौ ह्यजः॥ ग्रामास्तु पं
 चपंचाशत् पंचक्रोशंगयां तथा॥ ७९॥ ग्रहान्कृत्वा ददौ दिव्यान् सर्वोपस्करसंयुतान्॥ कामधेनुं कल्पवृक्षं पारिजाता
 दिकां स्तरून्॥ ८०॥ महानदीं शीरवाहां घृतकुल्यां तथैव च॥ मधुस्रवां मधुकुल्यां दध्याज्यादिसरांसि च॥ ८१॥ सुवर्णदी
 र्घिकां चैव बहून्नादिपर्वतान्॥ भस्मभोज्यफलादींश्च सर्वे ब्रह्मासृजन् ददौ॥ ८२॥ नया च ध्वं च विप्रं द्राअन्यानुत्काद

दौत्यजः॥ दत्वा ययौ ब्रह्मलोकं नत्वा ह्यादिगदाधरं॥ ८३॥ धर्मारण्ये तत्र धर्मयाजयित्वा ययाचिरे॥ धर्मयागे चलोभा
 दै प्रतिगृह्य धनादिकं॥ ८४॥ तां वूले पंचरत्नानि बलेनैव ददौ नृपः॥ धर्मयागस्य वै धूमे स्वर्गलोकं गते सति॥ ८५॥ ततो ब्र
 ह्मा समागत्य ब्राह्मणं स्तान् शशाप ह॥ कृतवन्तो यतो लोभं मदतेष्विव लेष्वपि॥ ८६॥ तस्मात्तस्मादधिका यूयं भविष्यथ
 सदा द्विजाः॥ युष्माकं वारिवाहाः स्यान् नदीपाषाणपर्वताः॥ ८७॥ नद्यादयो वारिवाहामृदाद्याः प्रचुरा गृहाः॥ कामधेनुः
 कल्पवृक्षो स्वर्गलोकमुपतिष्ठतु॥ ८८॥ एवं शप्ता ब्रह्मणा ते प्रार्थयन्तो ब्रुवन् न जं॥ त्वया यद्वत्तमखिलं तत्सर्वं शापतो गतं
 ॥ ८९॥ जीवन्नार्थं प्रसादं नो भगवन् कर्तुमर्हसि॥ तच्छ्रुत्वा ब्राह्मणान् ब्रह्मा प्रोवाचे ददयान्वितः॥ ९०॥ तीर्थोपजीविकायू
 यमाचंद्रार्कं भविष्यथ॥ लोकाः पुण्या गया यां येश्राद्धिनो ब्रह्मलोकगाः॥ ९१॥ युष्मान्ये पूजयिष्यन्ति तैरहं पूजितः सदा॥
 आक्रांतं दैत्यजठरं धर्मेण विरजाद्विणा॥ ९२॥ नामिह कूपसमीपे च देवी च विरजा स्थिता॥ तत्र पिंडादिकं कृत्वा त्रिः सप्तकुल
 मुद्धरेत्॥ ९३॥ माहेंद्रगिरिणा तस्य कृतौ पादौ सुनिश्चलौ॥ तत्रापि पिंडं कृत्वा सप्तकुलान्युद्धरेत् नरः॥ ९४॥ इति वा० श्वेतवाराह
 कल्पे गयामाहात्म्ये द्वितीयोऽध्यायः॥ २॥ नारद उवाच॥ कथं शिलासमुत्पन्ना ययाक्रांतो गयासुरः॥ किं रूपं किंच माहात्म्यं
 तस्याः किं वदनाम च॥ १॥ सनत्कुमार उवाच॥ शृणु नारद यत्पुण्यं कथयामि पुनस्तव॥ आसीद्धर्मो महातेजाः सर्वविज्ञा
 नपारगः॥ विश्वरूपा च तत्पत्नी भर्तृव्रतपरायणा॥ २॥ तस्या धर्मात्समुत्पन्ना कन्या धर्मव्रता सती॥ सर्वलक्षणसंपन्ना ल
 क्ष्मीरिव गुणाधिका॥ ३॥ तस्यां ये तु गुणाद्या संस्तेन संति जगत्त्रये॥ धर्मो धर्मव्रतायां तु त्रिषु लोकेषु मार्गयन्॥ ४॥ नानुर

पंवरं लेभे धर्मोक्ता वरसिद्धये॥ तपः कुरु वरार्थं त्वं तथेत्सुक्तावनं ययौ॥ ५॥ कन्या सा च तपस्ते पे सवर्षा दस्तरं च यत्॥
 वायु भस्मा श्वेत कल्पे युगानामयुतं पुरा॥ ६॥ ब्रह्म णो मानसः पुत्रो मरीचिर्नाम विश्रुतः॥ प्रवृत्ति लक्षणं धर्मं कर्तुं स ब्रह्म णे
 रितः॥ पर्यटनं पृथिवीं सर्वो कन्यारत्नं ददर्श सः॥ ७॥ रूपयौवनसं पन्नां परमेतपसि स्थितां॥ पप्रच्छाथ मरीचिस्तां कात्वं
 कस्यासितद्वद॥ ८॥ रूपेणानेन मां नूनं विमोहयसि सुव्रते॥ ब्रह्मात्मजो हं विख्यातो मरीचिर्वेदपारगः॥ ९॥ मरीचेर्वचनं
 श्रुत्वा कंन्या प्रोवाच तं मुनिं॥ अहं धर्मव्रतानामधर्मपुत्री तपोन्विता॥ १०॥ पतिव्रतार्थं विप्रेन्द्र च रामि परमंतपः॥ कामा
 वाप्तिर्भवेद्यावत्तावदेतत्प्रवर्तनम्॥ धर्मव्रतां मरीचिस्तामुवाच प्रीतिपूर्वकं॥ ११॥ पतिव्रता दर्शनान्मे भविष्यसि शुभव्र
 ते॥ पतिव्रतेच्छया पृथ्वीं विचरामि ह्यहर्निशं॥ १२॥ त्वंचेत्यतिव्रता जाता भजंतं भजमां वरं॥ लोके नत्वा दृशी कंन्या ममतु
 ल्यो न ते वरः॥ १३॥ धर्मव्रते धर्मपुत्री तस्मात्वं भजमेधुना॥ धर्मव्रता मुनिं प्राह धर्मया च य सुव्रता॥ १४॥ तच्छ्रुत्वा धर्मम
 गमन्मुनिं धर्मो ददर्श ह॥ तेजः पुंजवरं नत्वा आसनाय्यादिना च यत्॥ १५॥ किमर्थमागतः पृष्टो मरीचिर्धर्ममब्रवीत्॥ कं
 न्यार्थं भ्रमता पृथ्वीं दृष्टाते कन्यका वरा॥ १६॥ मह्यं कन्यां च तां देहि श्रेयस्तव भविष्यति॥ अय्यादिना समभ्यर्च्य धर्मः प्रो
 चेत्तथेति तं॥ १७॥ धर्मव्रतां समानीय दत्तवांस्तां मरीचये॥ वरं च दत्तवांस्तस्मै तद्वाक्यं च यथा कृतं॥ १८॥ अग्निहोत्रेण
 सहितं स्वाश्रमं तां द्विजो नयत्॥ रे मे मुनिस्तया साद्वैयया विस्नुः प्रिया सह॥ १९॥ पार्वत्या च यथा शंभुः सा वित्र्या च यथा
 ह्यजः॥ जज्ञे पुत्रशतं तस्यां मरीचिर्विस्नुगोपमं॥ २०॥ मारीचिः फलपुष्पा र्थं वनंगत्वा समागतः॥ श्रांतः कदाचित्तां प

ग.मा.
ई

स्त्रीमुवाचेति पतिव्रतां॥२१॥ भुक्त्वा तु शयनस्थः स्यात्पादसंवाहनं कुरु॥ धर्मव्रता तथेत्युक्त्वा शयानस्थः च सामुनेः॥२२॥
पादसंवाहनं च क्रेष्टेनाभ्यज्यत त्वरा॥ निद्रायमाने यमुनौ ब्रह्मा तं देशमागतः॥२३॥ इयेष दृष्ट्वा ब्रह्माणं मनसार्च-
यितुं प्रभुं॥ पादसंवाहनं कुर्यात्किं ब्रह्माणं प्रपूजयेत्॥२४॥ इत्याकुला समुत्तस्थो मत्वा सा च गुरोर्गुरुं॥ अर्घ्यपाद्यादिकं
कृत्वा ब्रह्माणं समपूजयत्॥२५॥ संस्कृतायां तु शय्यायां विश्राममकरो दजः॥ एतस्मिन्नंतरे भर्ता समुत्तस्थो स्वतल्प-
तः॥२६॥ धर्मव्रता मपश्यत्सविप्रः क्रुद्धः शशाप तां॥२७॥ पादसंवाहनं त्यक्त्वा यस्मादाज्ञां विहाय मे॥ गतान्यत्र ततः
पापाच्छापदग्धा शिला भव॥२८॥ भर्ता धर्मव्रता शप्ता मरीचिं प्राह कोपितः॥ शयाने त्वयि संप्राप्तो ब्रह्मा त्वज्जनको गु-
रुः॥२९॥ त्वयोत्थाय हि कर्तव्यं स्वगुरोः पूजनं सदा॥ मया तु धर्मचारिण्या तव कार्यं कृतं मुने॥३०॥ अदोषा हं यतः
शप्ता तस्माच्छापं ददामि ते॥ त्वंच शपं महादेवा त्भर्तः प्राप्स्यस्य संशयं॥३१॥ व्याकुलं तं पतिं दृष्ट्वा व्याकुला सा प्रजा-
पतिं॥ नत्वा शयानं ब्रह्माणमग्निं प्रज्वाल्य चेंधनैः॥३२॥ गार्हपत्ये स्थिता चक्रे तपः परमदुष्करं॥ तथा शप्तो मरीचि-
श्च तपस्तेपे सुदारुणं॥३३॥ पतिव्रता यास्तपसा मरीचेस्तपसा तथा॥ इन्द्रादयश्च संतप्ता गतास्ते शरणं हरिं॥३४॥ ऊ-
चुः स्त्रीरां बुधो मुनिं संतप्तास्तपसा हरे॥ पतिव्रता यास्तपसा त्रैलोक्यं रक्षकेशवा॥३५॥ इन्द्रादीनां वचः श्रुत्वा विस्मयं धर्म-
व्रतां ययौ॥ एतस्मिन्नेव काले तु प्रबुद्धो भगवानजः॥३६॥ ऊचुर्धर्मव्रतां देवा अग्निस्थां सहकेशवाः॥ अग्निमध्ये तपः
कर्तुं केन शक्यं पतिव्रते॥३७॥ त्वया कृतं यत्परमं सर्वलोकभयं करं॥ वरं वरय धर्मज्ञे अस्मत्तो यदभीक्षितं॥३८॥ विस्वा

रामः
ई

देवानां वचः श्रुत्वा देवान् धर्मव्रता ब्रवीत् ॥ भर्तुः शापमशक्ताहं निवर्तयितुमंजसा ॥ ३६ ॥ दत्तो मरीचिना शापो मह्यं स
 ह्यपगच्छतु ॥ धर्मव्रता वचः श्रुत्वा प्रोचुरे नाना सुराः पुनः ॥ ३७ ॥ धर्मव्रते धर्मपुत्रि शापो यं परमर्षिणा ॥ दत्तस्ते न निरा
 कर्तुं शक्यो देवद्विजातिभिः ॥ ३८ ॥ तस्मादन्यं वरं ब्रूहि यतो धर्मस्य संस्थितिः ॥ भवेद्द्वैत्रिषु लोकेषु वेदोक्तस्य शुभव्रते ॥
 ३९ ॥ देवानां वचनं श्रुत्वा देवान् धर्मव्रता ब्रवीत् ॥ भर्तुः शापान् मोचयितुं न शक्नुयद् द्विजामराः ॥ ४० ॥ मह्यं वरं प्रयच्छध
 रं वं विधमनुत्तमं ॥ शिलाहं हि भविष्यामि ब्रह्मांडे पावनी वरा ॥ ४१ ॥ नदी नदसरस्तीर्थदेवादिभ्यो तिपावनी ॥ ऋष्यादि
 भ्यो मुनिभ्यश्च मुख्यदेवेभ्य एव च ॥ ४२ ॥ तीर्थोऽप्यपि च सर्वाणि मेखा क्षेत्रमुखास्तथा ॥ तिष्ठंतु देवाः सकला देव्यश्च मुन
 यस्तथा ॥ ४३ ॥ मूर्ता मूर्तस्वरूपेण पदरूपेण देवताः ॥ व्यक्ता व्यक्तरूपेण मयि तिष्ठंतु सर्वदा ॥ मां दृष्ट्वा सर्वलोकाश्च मु
 क्ताः पापोपपातकैः ॥ भवेद्युद्धं वशादूत्सा ब्रह्मविष्णुमहेश्वराः ॥ ४४ ॥ शिलास्थितेषु तीर्थेषु स्नानं कृत्वा च तर्पणं ॥ आहंस
 पिंडकं येषां विष्णुलोकं प्रयांतु ते ॥ ४५ ॥ गदाधरो दृश्यतीर्थं सर्वतीर्थोत्तमोत्तमं ॥ मुक्तिर्भवतु पितृणां कर्तृणां आदृतः सदा
 ॥ ४६ ॥ जरायुजांडजा वापि स्वेदजा वापि चोद्भिजाः ॥ त्यक्त्वा देहं शिलायां तु यांति विष्णुस्वरूपतां ॥ ४७ ॥ यथार्चिते हरौ सर्वे य
 ज्ञा पूर्णा भवन्ति च ॥ तथा आहंतर्पणं च स्नानं वा सप्यमस्त्विह ॥ ४८ ॥ मम देहे सुरेशाना ये यजन्ति श्रुतादिकं ॥ अचिरेणापि
 ते सिद्धा सिद्धिभाजो भवन्ति वै ॥ ४९ ॥ पितृणां कुलसाहस्रं आत्मना सहितं नराः ॥ आह्वादिना समुधृत्य विष्णुलोकं नयेद्भुवं ॥
 ५० ॥ यावंत्यश्च सरिच्छ्रेष्ठा गंगाद्याश्च ह्रदाः शुभाः ॥ समुद्राद्याः सरोमुख्या मानसाद्या सुरेश्वराः ॥ ५१ ॥ एको विष्णुस्त्रिधा मू

ग. मा.
७

तिर्यावत्संकीर्त्यतेव धैः॥ तावच्छिलायां सर्वाणि तीर्थानि सह देवतैः॥ ५२॥ सदा तिष्ठंतु मुनयो गंधर्वाणां गणाश्च ये॥ यावद्भवति ब्रह्मांडं तावतिष्ठंतु वैशिला॥ ५३॥ मम देहे स्मरूपे च ये यजंति श्रुतादिकं॥ जुह्वत्यग्नौ तु ते पां वै अस्य चोपतिष्ठतु॥ ५४॥ अस्य तु भवेच्छाब्दं जपहोमतपांसि च॥ शिलापर्वतरूपेण मयि तिष्ठंतु भो सुराः॥ ५५॥ देवरूपा वचःश्रुत्वा देवाः प्रोचुः पतिव्रतां॥ त्वया यत्प्रार्थितं सर्वं तद्रविष्यत्यसंशयं॥ ५६॥ गयासुरस्य शिरसि भविष्यति यदा स्थिरा॥ तदा पादादिरूपेण स्यास्यामस्त्वयि सुस्थिराः॥ ५७॥ वरं शिलायै दत्तैर्वंतदाचांतर्दधुः सुराः॥ इति श्रीवायुपु० श्र्व० गयामाहात्म्ये धर्मशिलामहिमानं नाम तृतीयोऽध्यायः॥ ३॥ ॐ॥ सनत्कुमार उवाच॥ वक्ष्ये शिलायामाहात्म्यं शृणु नारद मुक्तिदं॥ यस्यागायंति देवाश्च माहात्म्यं मुनिपुंगवा॥ १॥ शिलास्थिताः प्रथिव्यां सा देवरूपा तिपाविनी॥ विचित्रारव्यं शिला तीर्थं त्रिषु लोकेषु विश्रुतं॥ २॥ तस्याः संस्पर्शनाल्लोकाः सर्वे हरिपुरं ययुः॥ शून्ये लोकत्रये जाते शून्या यमपुरीद्वयभूत॥ यमो गमत् ब्रह्मलोकं न त्वा ब्रह्माणमब्रवीत्॥ ३॥ अधिकारं गृहाणाथ यमदंडं पितामह॥ यममूचे ततो ब्रह्मा स्वगृहे धारय स्वतां॥ ४॥ ब्रह्मोक्तो धर्मराजस्तु गृहे तां समधारयत्॥ यमोऽधिकारं स्वं चक्रे पापिनां शासनादिकं॥ ५॥ एवं विधागुरुतरा शिला जगति विश्रुता॥ यथाविष्णुर्यथा ब्रह्मा यथा देवो महेश्वरः॥ ब्रह्मांडे च यथा मेरुस्तथेयं देवरूपिणी॥ गयासुरस्य शिरसि गुरुत्वाद्धारिता यतः॥ ६॥ अतः पवित्रयो र्योगः पितृणां मोक्षदायकः॥ पवित्रयोगयो र्योगे ह यमं धमजो करोत्॥ ७॥ भागार्थमागतान् देवा विस्वाद्या न ब्रवीच्छिला॥ शिला स्थितौ प्रतिज्ञांतु कुर्वंतु पितृमुक्तये॥ ८॥ तथेत्युक्त्वा शिलायां ते देवा विस्वादयः स्थिताः॥

रामः

७

॥ शिलारूपेण मूर्ताश्च पदरूपेण देवताः ॥ १० ॥ मूर्ता मूर्तस्वरूपेण स्थिताः सर्वे प्रतिज्ञया ॥ दैत्यस्य मुंड एष्टे तु यस्मा ।
 त्मा संस्थिता शिला ॥ १० ॥ तस्मात्समुंड एष्टाद्विः पितृणां ब्रह्मलोकदः ॥ आच्छादितः शिल्पपादः प्रभासेणाद्रिणा ततः ॥
 ११ ॥ भासितो भास्करेणासौ प्रभासः परिकीर्तितः ॥ प्रभासं हि विनिर्भित्वा शिलां गुह्यो विनिर्गतः ॥ १२ ॥ अंगुष्ठा स्थित ईशोऽपि
 प्रभासे शः प्रकीर्तितः ॥ शिलां गुह्यैकदेशे यः सा च प्रेतशिला स्मृता ॥ १३ ॥ पिंडद्वाना च तस्यां तु प्रेतत्वान्मुच्यते नरैः ॥ रामो दे
 व्या सह स्नातो रामतीर्थे ततः स्मृतं ॥ १४ ॥ प्रार्थितो यमहानद्या रामस्नातो भवैद्यदि ॥ रामतीर्थे ततो भूत्वा त्रिषु लोकेषु विश्रुतं
 ॥ १५ ॥ जन्मांतरशतं सा ग्रंथयन्मया दुष्कृतं कृतं ॥ तत्सर्वं विलयं यातु रामतीर्थे अभिषेच चात् ॥ मंत्रेणानेन यः स्नात्वा श्राद्धं कुर्या
 तमानवः ॥ रामतीर्थे पिंडं हस्तु विस्मृलोकं प्रयात्यसौ ॥ १७ ॥ तथेत्स्वत्का स्थितो रामः सीतया भरताश्रमे ॥ रामराम महावा
 हो देवानामभयंकर ॥ १८ ॥ त्वानमस्य ह देवेश मम नश्यतु पातकं ॥ मंत्रेणानेन यः स्नात्वा श्राद्धं कृत्वा स पिंडकं ॥ १९ ॥ प्रे
 तत्वात्तस्य पितरो विमुक्ता पितृतां ययुः ॥ आपस्त्वमसि देवेश ज्योतिषां पतिरेव च ॥ २० ॥ पापं नाशय मे देव मनोवाक्काय
 कर्मजं ॥ नमस्कृत्य प्रभासे शंभासमानं शिवं व्रजेत् ॥ २१ ॥ तंच शंभुं नमस्कृत्य कुर्याद्यमवलिततः ॥ रामे वने गते शैलमाग
 त्य भरतस्थितः ॥ २२ ॥ पितृपिंडादिकं कृत्वा रामेशं स्थाप्य तत्र च ॥ रामं सीतां लक्ष्मणं च मुनीन् स्थापितवान् प्रभुः ॥ २३
 ॥ भरतस्याश्रमं पुण्यं नित्यं पुण्यं प्रुमैवृतं ॥ मतंगस्य पदं तत्र दृश्यते सर्वमानवैः ॥ २४ ॥ स्थापितं धर्मसर्वस्वलोकस्या
 स्य निदर्शनात् ॥ मतंगस्य पदे श्राद्धी सर्वान् तारयते पिह न ॥ २५ ॥ रामतीर्थे नरः स्नात्वा रामं सीतां समर्प्य च ॥ रामेश्व

ग. मा.
८

रं प्रणम्याय आनंदो जायते नरः॥ २६॥ शिलायाजघनं भूयः समाक्रांतं नगेन तु॥ धर्मराजेन संप्रोक्तो नगच्छेति नगः स्म-
तः॥ २७॥ यमराजधर्मराजौ निश्चलार्थं व्यवस्थितौ॥ ताभ्यां बलिं प्रदास्यामि पितृणां मुक्तिहेतवे॥ २८॥ द्वौ श्वानौ श्या-
मशबलौ वै वस्वतकुलोद्भवौ॥ ताभ्यां बलिं प्रदास्यामि स्यातामेतावहिंसकौ॥ २९॥ शिलायादक्षिणे हस्ते स्थापितः कुंडप-
र्वतः॥ निमिषादित्य ईशानभाग एते महेश्वराः॥ ३०॥ वह्निर्द्वौ वरुणोरुद्राः चत्वारः पितृमोक्षदाः॥ भरताश्रममासाद्य-
ते न तान्न त्यजेन्नरः॥ ३१॥ पापेभ्यः श्रोत्रपापेभ्यो मुच्यते पितृभिस्तदा॥ यत्र कुत्रापि देवर्षे भरतस्याश्रमे यतः॥ ३२
॥ स्नातः श्राद्धादिकं कृत्वा तत्कल्पेऽपि न होयते॥ गयायां चाक्षयं श्राद्धं जपहोमतपांसि च॥ ३३॥ सर्वमानंत्यमाहूय दत्तं च
भरताश्रमे॥ चतुर्गुणस्वरूपेण चतस्रश्चापि मूर्तयः॥ ३४॥ दृष्टाः स्पर्ष्टाः पूजितास्तपितृणां मुक्तिदायकाः॥ मुक्तिर्वा मन-
दुत्येव तारकाख्यो विधिः परः॥ ३५॥ त्रिविक्रमं च ब्रह्माणं यं पश्येत्पुरुषोत्तमं॥ पितृभिः सह धर्मात्मा स याति परमां गतिं
॥ ३६॥ शिलायाचामहस्तेऽपि स्थापितोऽयं तको गिरिः॥ स्थापितः पिंडस्तत्र पितृन् ब्रह्मपुरं नयेत्॥ ३७॥ नैमिषारण्यपा-
र्थे तु ईजे ब्रह्मासुरैः सह॥ मुख्यसंज्ञं हिततीर्थं देवास्तत्र पदैः स्थिताः॥ ३८॥ तेषु तेषु पदैः च तीर्थेषु मुनिसत्तमाः॥ य-
त्किंचिदशुभं कर्मेतत्प्रणश्यति वारद॥ ३९॥ तन्नैमिषवरं पुण्यं सेवितं पुण्यपूरुषैः॥ तत्र व्यासः शुकः पलः कण्वो वेधा-
शिवो हरिः॥ ४०॥ तेषां दर्शनमात्रेण मुच्यते पातकैर्नरः॥ वामहस्ते शिलायास्तथा उदंतको गिरिः॥ ४१॥ स पर्वतः
समानीतोऽगस्त्येन महात्मना॥ तत्र ब्रह्मा हरश्चैव तपश्चो ग्रं च चक्रतुः॥ ४२॥ तत्रागस्त्यस्याहिवरं कुंडं त्रैलोक्यदुर्लभं॥

रामः
८

यत्र मूर्त्यष्टकं सिद्धं तपः स्तस्वाशिवंगतं ॥ ४३ ॥ कुंडे मूर्त्यष्टकं नत्वापि त्वन ब्रह्मपुरं नयेत् ॥ अगस्त्येनाथ देवर्षे उद्या
द्रेर्महात्मानः ॥ ४४ ॥ शिलायां वामहस्तेऽपि स्थापितो गिरिराट् शुभः ॥ वादित्राद्यैर्दिव्यगीतैराद्यौवादित्रको गिरिः ॥ ४५ ॥ त
त्र विद्याधरो नाम गंधर्वोऽस्मरसांगणैः ॥ सेवतेऽद्यापि गीतानि दिव्यानि सह गायति ॥ ४६ ॥ मोहनश्च सुनीथश्च शैलूषो मो
हनोत्तमः ॥ पर्वतो नारदो ध्यानी संगीतिः पुष्पदंतकः ॥ ४७ ॥ हाहाहूहू प्रभृतयो गीतनादं प्रचक्रिरे ॥ तत्र चित्रशो नाम
सर्वगंधर्वसंवृतः ॥ ४८ ॥ गायन्सुमधुराण्येव गीतान्यद्रौमहोत्सवः ॥ अतः स पर्वतो देवैः सेव्यतेऽद्यापि नित्यशः ॥ ४९ ॥ ध
र्मो जस्तत्र देवेशो हरो भस्मांगरागवान् ॥ पार्वत्या सहितो रुद्रः पर्वते गीतनादितैः ॥ ५० ॥ मोदते पात्रितो ध्यातः पितृणां पर
मांगतिं ॥ गयायां परमात्मा हि दृश्यतेऽद्यापि मुक्तिदः ॥ ५१ ॥ द्रिपते वै स्ववीमाया तथा रुद्रार्चने सुने ॥ शिलायादसि णो ह
स्ते भस्मकूटो गिरिर्धृतः ॥ ५२ ॥ धर्मराजेन तत्रास्ते अगस्त्यः सह भार्यया अगस्त्यस्य पदे स्नातः पिंडो ब्रह्मलोकगः ॥ ५३
॥ पितृभिः सह धर्मात्मा पूज्यमानो दिवौ कसां ॥ भगवांस्तत्र संयम्य तपश्चो ग्रं च चारह ॥ ५४ ॥ ब्रह्मणश्च वरं लेभे माहात्म्यं भु
वि दुर्लभं ॥ लोपा मुद्रा तथा भार्यापि हन ब्रह्मपुरं नयेत् ॥ ५५ ॥ कुंडनाथस्तपस्तेऽपि सितार्द्रे दक्षिणे गिरौ ॥ वटो वटेश्वरस्तत्र
स्थितश्च प्रपितामहः ॥ ५६ ॥ तदग्रे रुक्मिणी कुंडं पश्चिमे कपिलानदी ॥ कपिलेशो नदीतीरे अमा सोम समागमे ॥ ५७ ॥
कपिलायां नरः स्नात्वा कपिलेशं समर्च्य च ॥ कृते प्राद्वेपिंडरा ने पितरो मोक्षमाप्नुयुः ॥ ५८ ॥ तत्राग्निधारा गिरि वराहा
गतौ द्युतकान् ननु ॥ तत्र सारस्वतं कुंडं सरस्वत्यो पकल्पितं ॥ ५९ ॥ शुक्रस्तत्र सुते स्सा धं शंडा मर्कादिभिः प्रभुः ॥ तत्र तत्र

ग. मा.
९

मुनीन्द्राणां पदेषु मुनिसत्तम ॥ ६० ॥ आह पिंडादिकृत्त्वा तः पितृणां तारयेन्नरः ॥ शिलाया वामहस्ते पिण्डकूटो गि
रिर्दत्तः ॥ ६१ ॥ गृध्ररूपेण संसिद्धः तपस्तप्तमहर्षयः ॥ अतो गिरिर्गृध्रवटस्तत्र गृध्रेष्वरस्थितः ॥ ६२ ॥ दृष्ट्वा गृध्रेष्व
रं नत्वा याति शंभोः पदं नरः ॥ तत्र गृध्रवटस्याधः पिंडदः शिवलोकभाक् ॥ ६३ ॥ तत्र गृध्रवटं नत्वा प्राप्तकामो दिवं व्रजे
त् ॥ ऋणमोक्षं पापमोक्षं शिवं दृष्ट्वा शिवं व्रजेत् ॥ ६४ ॥ मूलक्षेत्रं च तत्रास्ते पिंडदः स्वर्नयेत् पितृन् ॥ आदिपालेन गिरिणा
समाक्रांतं शिलोदरं ॥ ६५ ॥ तत्रास्ते गजरूपेण विघ्नेशो विघ्ननाशनः ॥ तं दृष्ट्वा मुच्यते विघ्नेः पितृन् ब्रह्मपुरं नयेत् ॥ ६६ ॥
गयानाभौ सुषुम्नायां पिंडदः स्वर्नयेत् पितृन् ॥ शिलाया वामपादे तु स्थापितः प्रेतपर्वतः ॥ ६७ ॥ धर्मराजेन पापाढ्यो गि
रिः प्रेतशिलाश्रयः ॥ पादेन दूरे निशि प्रशिलायाः पापभावतः ॥ ६८ ॥ गतः शिलाया संसर्गात् प्रेतकूटः पवित्रतां ॥ प्रेतकू
टं च तत्रास्ते देवास्तत्र पदैः स्थिताः ॥ ६९ ॥ तत्र पिंडादिकं कृत्वा प्रेतत्वान्मुच्यते नरः ॥ एष कृत्वा श्रवणं बोधं विघ्नकारिण
एव ते ॥ ७० ॥ आह्वादि कारिणां नृणां तीर्थे पितृनिमुक्तये ॥ प्रेता धानुष्करूपेण करग्रहणकारकाः ॥ ७१ ॥ पादां कितान् मुं
डपृष्ठां महादेवी निवासिनी ॥ तां दृष्ट्वा सर्वलोकाश्च मुक्ताः पापोपपातकैः ॥ ७२ ॥ गया शिरसि पुण्ये च सर्वपापविवर्जिते ॥
प्रेता दिवर्जिते यस्मात्ततोति पावनं वरं ॥ ७३ ॥ कीकटे पुण्या पुण्या पुण्यां जग्रहं वनं ॥ च्यवनस्याश्रमं पुण्यं नदीपुण्या
पुनः पुनः ॥ ७४ ॥ वैकुण्ठो लोहदंडश्च गृध्रकूटो यशोनकः ॥ अत्र आह्वादिना सर्वान् पितृन् ब्रह्मपुरं नयेत् ॥ ७५ ॥ कौंच
रूपेण हि मुनिर्मुंडपृष्ठे तपो करोत् ॥ तस्य पादां कितो यस्मात् कौंचपादस्ततः स्मृतः ॥ ७६ ॥ स्नातो जलाशये तत्र नयेत् स्व

रामः
९

मंस्वकंकुलं॥ बलिः काकशिलायांचकाकमोक्षणमोसदः॥ ११॥ मुंडपृष्ठस्य सत्तोहिलोमशोलोमहर्षणः॥ द्वावेतौ पर
मंतप्रौतयः सिद्धिंपरांगतौ॥ १२॥ आहूयताः सरिच्छेष्टालोमशेनमहानदीः॥ सरस्वतीवेत्रवतीचंद्रभागासैरस्वती॥ १३॥
॥ कावेरीसिंधुवीराचचंदनाचसरिद्धरा॥ वासिष्ठीशरयुर्गंगा यमुना गंडकी तथै॥ १४॥ महानदी चैतरणी निशीराचदि
वौ कसां॥ शरव्यलकनंदाचउदीची कनकाद्रया॥ कौशिकी ब्रह्मदा ज्येष्ठा सर्वा धौघविमोचिका॥ रुक्मा वैष्णो चर्मण्वती
नद्यो मुक्तिप्रदायिके॥ १५॥ आहूय सरितः श्रेष्ठा लोमशोलोमहर्षणः॥ तपसस्तु प्रभावेण नर्मदा मुनिपुंगवः॥ १६॥ ता
मुसवी सुयः स्नात्वा पिंडदः स्वर्नयेत्पितृन्॥ ब्रह्मयोनिं प्रविश्याथ निर्गच्छेद्यस्तमानवः॥ १७॥ परंब्रह्मसयाती हवि
मुक्तो यो नि संकरात्॥ निःसीरायां पुष्करिण्यां स्नातः प्राद्यादिकृत्तरः॥ १८॥ कुर्यात्क्रौंचपदे दिव्ये नियमाद्वा सरत्रयं॥ स
र्वान्पितृन्नायेत्स्वर्गं पंचपापिन एव च॥ १९॥ जनार्दनो भस्मकूटे तस्य हस्ते तु पिंडदः॥ आत्मनोप्यथ वान्येषां सव्ये नापि
तिलैर्विना॥ २०॥ जीवतां दधिसंमिश्रं सर्वं ते विष्णुलोकगाः॥ यस्तु पिंडो मया दत्तो तव हस्ते जनार्दन॥ २१॥ यमुदिश्य
त्वया देव देहि पिंडं मृते प्रभो॥ एष पिंडो मया दत्तस्तव हस्ते जनार्दन॥ २२॥ अंतकाले गते मयं त्वं मेदाता भविष्यसि
॥ जनार्दन नमस्तुभ्यं नमस्ते पितृमोसदः॥ २३॥ पितृणां तर्पणं स्तोत्रं नमस्ते पितृरूपिणे॥ गवायां पितृरूपेण स्वयमे
व जनार्दनः॥ २४॥ तंध्यात्वा पुंडरीकाक्षं मुच्यते चक्रणत्रयात्॥ नमस्ते पुंडरीकाक्षं कृणु त्रयविमोचन॥ २५॥ लक्ष्मी
कांत नमस्ते स्तु पितृणां मोसदो भव॥ वामजानुं च संपात्य नत्वा भीमं जनार्दनं॥ २६॥ आहुंस पिंडं कृत्वा पितृभिर्वि

ग. मा.
१०

स्मलोकभाक् ॥ पितृभिः सह धर्मात्मा कुलाजां च शतेन च ॥ ९४ ॥ शिलायां व्यक्तरूपेण व्यक्ताव्यक्तात्मना स्थितः ॥
लक्ष्मीशो विबुधैः सार्द्धं तस्माद्देवमयी शिला ॥ ९५ ॥ इति श्रीवायुपुराणे श्वे० क० ग० या० धर्मशिलावर्णनं नाम चतु
र्थोऽध्यायः ॥ ४ ॥ नारद उवाच ॥ कथं व्यक्तरूपेण स्थितश्चादिगदाधरः ॥ कथमव्यक्तरूपेण व्यक्ताव्यक्तात्मना स्थि
तः ॥ १ ॥ कथं गदासमुत्पन्ना यया प्यादिगदाधरः ॥ गदालोकं कथंचासीत्सर्वपापक्षयंकरं ॥ २ ॥ सनत्कुमार उवाच
॥ गदो नामासुरो ह्यसीद्ब्रह्मा ब्रह्मजतरोदहः ॥ प्रार्थितो ब्रह्मणा गदात्त्वशरीरास्थिदुस्त्वजं ॥ ३ ॥ ब्रह्मोक्तो विष्णुर्कर्मपि
गदां चक्रे दुर्नातदा ॥ तदस्थिवज्रनिष्पेकां गदां स्वर्गे ह्यधारयत् ॥ ४ ॥ हेतिरसौ ब्रह्मपुत्रस्तपस्तेपे सुदारुणं ॥ दिव्य
वर्षसहस्राणां शते वायुमभक्षत ॥ ५ ॥ उन्मुखश्चोर्ध्ववाहश्च पादांगुष्ठवरेण ह ॥ एकै न तिष्ठते व्यग्रः शीर्णपणो निला
श्रयः ॥ ६ ॥ ब्रह्मादींस्तपसा तुष्टान् वरं वब्रे वरप्रदान ॥ देवैर्देतैश्च शस्त्रास्त्रैर्विविधैर्मनुजैरपि ॥ ७ ॥ कस्मै शानस्य च
क्राद्यैरवध्यस्यां महाबलः ॥ तथेत्युक्त्वा तर्हि तास्ते हेतिर्देवानां जयत् ॥ ८ ॥ इन्द्रत्वमकरोद्देतिर्भोता ब्रह्महरादयः
॥ हरितेशरणं जग्मुरुचुर्हेतिर्जहीति तान् ॥ ९ ॥ ऊचे हरिरवध्योऽयं हेतिर्देवासुरैः सुरैः ॥ महास्त्रमेप्रयच्छध्वं हेतिर्ह
न्याहितेन ते ॥ १० ॥ इत्युक्त्वा स्ततस्तो देवाः गदां तां हरये ददुः ॥ रधारती गदाभायो देवैरुक्तो गदाधरः ॥ ११ ॥ गदया हेति
माह त्वदेवेभ्यस्त्रिदिवंददौ ॥ क्षालनार्थं गदायत्र लोलिता विष्णुना भवत् ॥ वभूवतद्गदालोकं तीर्थं परमपावनं ॥ गदया
दाववष्टभ्य गयासुरशिरः शिलां ॥ १२ ॥ निश्चलार्थं स्थितो यस्मात्तस्मादादिगदाधरः ॥ शिलायां मुंडपृष्ठादिः प्रभासो नग

रामः
१०

पर्वतः॥ उद्यंतो गीतवादित्रो भस्मकूटो गिरिर्महान्॥ गृध्रकूटो प्रेतकूट आदिपालो रविंदकः॥ १४॥ कौंचपादो सख्यव
 दः फल्गुतीर्थमधुश्रवा॥ घृतकुल्यामधुकुल्यादेविका च महानदी॥ १५॥ वैतरिण्यादिनाव्यक्तरूपेणादिगदाधरः॥ वि
 लोः पदरुद्रपदं ब्रह्मणः पदमुत्तमं॥ १६॥ कश्यपस्य पदं दिव्यं हौहस्तौ यत्र निर्गतौ॥ पंचाग्नीनां पदान्यत्र इंद्रागस्त्य
 पदेवरे॥ १७॥ रवेश्वकार्तिकेयस्य कौंचमातंगयो रपि॥ राधीचंचान्द्रगणेशे काण्वंच पदमुत्तमं॥ १८॥ मुख्यलिङ्गानि स
 र्वाणि व्यक्ता व्यक्तात्मकान्यपि॥ १९॥ आद्योगदाधरश्च क्रव्यक्त श्रीमान् गदाधरः॥ गायत्री चैव सावित्री त्रिसंध्ये यं सरस्व
 ती॥ २०॥ गयादित्यश्चोत्तरार्को दक्षिणार्कोऽपि नैमिषः॥ श्वेताको गणनाथश्च वसवोऽष्टौ मुनीश्वराः॥ २१॥ रुद्राश्चैकादश चा
 थ तथा सप्तर्षयो परे॥ सोमनाथश्च सिद्धेशः कपर्दी शोचिनायकः॥ २२॥ नारायणो महा लक्ष्मी ब्रह्मा श्रीपुरुषोत्तमः॥ मार्के
 डेयो यकोटी शोष्यगिरेशः पितामहः॥ २३॥ जनादेनो मंगलाचपुंडरीकाक्ष उत्तमः॥ इत्यादिव्यक्तरूपेण स्थितश्चादिगदा
 धरः॥ २४॥ ब्रह्मणा सह रुद्राद्यैः कारिते निश्चले सुरे॥ तुष्ठा वाद्यंगदापाणिं वेधाहर्षेण संवृतः॥ २५॥ ब्रह्मो वाच॥ गदाधरं व्य
 पगतकालकल्मषं गयागतं गदितगुणं गुणातिगं॥ गुहागतं गिरिवरगौरगेहगंगणार्चितं गदिनमहं नमामि॥ २६॥ गदां वि
 भर्ती त्यसौ गदाधरः विशेषेण अपगतौ कालकल्मषौ यस्मात् गयायां विद्यमानं गदिताः गुणाः यस्य असौ तंगदिगुणं गुणा
 तिगं सत्वरजस्तमोगुणैः अतिक्रांता स्थितिर्यस्य गुहागतं हृद्गुहागतं॥ गिरिवरगौरगेहगंगगिरिवरः कोलाहलस्तस्य गौरे
 शुद्धे गृहे वर्तमानं गुणार्चितं देवगणैरर्चितं गदास्यास्तीति गदीतं॥ २७॥ अहः श्रियं त्रिदशगणादि सुश्रियं भवश्रियं दिति

भवदारुणश्रियं॥ कलिश्रियं कलिमलमर्दनश्रियं गदाधरं नौमितमाश्रितश्रियं॥ २६॥ अहःश्रियं अहःश्रीर्यस्य त्रि
दशगुणादिशुश्रियं त्रिदशगुणादौ देवगुणादौ सुष्ठु श्रीर्यस्य भवश्रियं भवे संसारे श्रीर्यस्य॥ इति भवदारुणश्रियं। दि
ति भवाः दैत्याः तेषु दारुणा संहाररूपा श्रीर्यस्य कलिश्रियं। कलौ श्रीर्यस्य। कलियुगे यस्य स्मरणमात्रेण पापराशिर्नष्टो
भवतीत्यर्थः कलिमलमर्दनश्रियं यस्य चरित्रश्रवणं कलौ मलानि पापानि तेषां प्रापश्चित्तरूपा श्रीर्यस्य आश्रितानां
श्रीर्यस्य प्रसादात् भवति एतादृशं॥ २६॥ दृढा दृढं - परिदृढगाढं संस्कृतं कामादृतं सुदृढमरूढिरूढिगं॥ तमाढ्यगं
दृढदुरिताढ्यदौ कितं स्वदौ कितं दृढतरगोत्रसूक्तिभिः॥ २७॥ दृढा दृढं वज्रादपि दृढं परिदृढगाढं संस्कृतं परितो दृढाः
ब्रह्मादयः तैरत्यंतं संस्कृतं कामादृतं कामेन मदनेन आदृतं अप्राप्तं सुदृढं अजरामरं अरूढिरूढिगं अप्रकटत।
या सर्वपदार्थेषु संतं आढ्यगं आढ्येषु विभूत्या वर्तमानं दृढदुरिताढ्यदौ कितं वर्तमानपापिभिरप्राप्तं दृढतरगोत्रा
सूक्तिभिः चिरं जीविनो ये मार्केडेयादयः गोत्रे मूलभूता ये शिष्टादयः सूरयोत्तानिनः तेषां सूक्तिभिः सुसंस्कृतं वाग्भिः सं
स्कृतं॥ २७॥ विदेहकं रणकलाविवर्जितं विजन्मकं दिनकरवेदिभूषितं॥ गदाधरं ध्वनिमुखवर्जितं परं नमाम्यहं सत
तमनादिमीश्वरं॥ २८॥ विदेहकं पांचभौतिकदेहरहितं रणकलाविवर्जितं कार्यकलाविवर्जितं विजन्मकं जनना
दिरहितं दिनकरवेदिभूषितं दिनकरः सूर्यः तस्य वेदिर्मंडलं तत्र भूषितं ध्वनिमुखवर्जितं वाक्यात्म्यसं परं उत्कृष्टं
॥ २८॥ मनोतिगं मतिवर्जितं परं सद्वयं श्रुतिशिरसि स्तुतं बुधैः॥ चिदात्मकं कलिगतकारणातिगं गदाधरं हृदयगतं

नमामितं ॥ २९ ॥ मनोतिगं अमनोगोचरं मतिगतिवर्जितं बुधैरप्राप्तं सद्व्यं सद्व्यपमेकं बुधैः श्रुतिशिरसि स्तुतं ज्ञानि
भिः वेदांतवाक्ये स्थितं चिदात्मकं चित्स्वरूपं कलिगतकारणातिगं कलिगतकारणानिकामक्रोधादीनियेषां तेषां अ
प्राप्तं ॥ २९ ॥ सनत्कुमार उवाच ॥ देवैः सार्द्धं ब्रह्मणैर्वस्तुतश्चादिगदाधरः ॥ ऊचे वरान्वृणीष्वेवं वरं ब्रह्मा तमब्रवी
त् ॥ ३० ॥ शिलायां देवरूपिण्यां न तिष्ठामस्त्वया विना ॥ संस्थास्यामो त्वया सार्द्धं नित्यव्यक्तादिरूपिणा ॥ ३१ ॥ एव
मस्तु श्रिया सार्द्धं स्थितश्चादिगदाधरः ॥ लोकानां रक्षणार्थं यजगतां मुक्तिहेतवे ॥ ३२ ॥ सुव्यक्तः पुंडरीकाक्षोज
नार्ह न इति श्रुतेः ॥ देवैरगम्या गामूर्तिरादिभूता सनातनी ॥ ३३ ॥ सुव्यक्तो ज्वेत कल्पे तु भविष्यामि तथा पुनः ॥ वाराहक
ल्पे ह्यव्यक्तो देवो मय्यगमत्युरा ॥ ३४ ॥ संतारणाय लोकानां देवानां रक्षणाय च ॥ गयाशिरसि सुव्यक्तो भविष्यति न संशयः
॥ ३५ ॥ ये द्रक्ष्यंति सदा भक्त्या देवमादिगदाधरं ॥ कुशादिव्याधिनिर्मुक्ता यास्यंति हरिर्मजसा ॥ ३६ ॥ ये द्रक्ष्यंति सदा भक्ता
देवमादिगदाधरं ॥ ते प्राप्स्यंति धनं धान्यं आयुः शान्तिं मेव च ॥ ३७ ॥ कलत्रपुत्रपौत्रादिगुणकीर्तिसुरवा नि च ॥ अद्वा
या येन मस्यंति राज्यं ब्रह्मपुरं तथा ॥ ३८ ॥ भुक्त्वा ब्रजेयुः सततं पुण्यं पुण्यफलं नरः ॥ गंधदानेन गंधाढ्यः सौभाग्यं
पुष्पदानतः ॥ ३९ ॥ धूपदानेन राज्यादिर्दीपादीनि भविष्यति ॥ ध्वजदानात्पापहानिर्यात्राकृतब्रह्मलोकभाक् ॥ ४०
॥ आह्लादिपिंडदानेन विष्णुं नयति वै पितृन् ॥ आह्लादानेन ये देवं मंत्रेणादिगदाधरं ॥ ४१ ॥ स्तोष्यंति ये समभ्यर्च्य पितृ
न्नेष्यंति माधवं ॥ शिवोऽपि परयाप्रीत्या तुष्टावादिगदाधरं ॥ ४२ ॥ शिव उवाच ॥ अव्यक्तरूपो यो देवो मुंड एषादिरूप

ग.मा.
१२

तः॥ फल्गुतीर्थादिरूपेण नमाम्यादिगदाधरः॥४३॥ व्यक्तं नो हियो देवो जना ईनस्वरूपतः॥ मुंडपृष्ठे स्वयं द्यास्ते
न॥४४॥ शिलायां देवरूपिण्यां स्थितो ब्रह्मादिभिः सुरैः॥ पूजितं संस्तुतं देवं न॥४५॥ महदादेशं जगतो व्यक्तस्यै
कं हिकारणं॥ अव्यक्तं ज्ञानरूपं तं न॥४६॥ यंच दृष्टा तया स्पृष्टा पूजयित्वा प्रणम्य तं॥ आद्यायै ब्रह्मलोकाप्तिर्न॥
४७॥ देहेंद्रियमनोबुद्धिप्राणाहंकारवर्जितं॥ जाग्रत्स्वप्नविनिर्मुक्तं न॥४८॥ व्यक्ताव्यक्तस्वरूपेण पदरूपेण सं-
स्थितं॥ मुखादिलिंगरूपेण न॥४९॥ नित्यानित्यविनिर्मुक्तं सत्यमानंदमव्ययं॥ तुरीयं ज्योतिरात्मानं न॥५०॥ स
नत्कुमार उवाच॥ एवं स्तुतो महेशे न प्रीत्याद्यादिगदाधरः॥ स्थितो देवशिलायां च देवैर्ब्रह्मादिभिः सुरैः॥५१॥ सं-
स्थितं मुंडपृष्ठादौ देवमादिगदाधरं॥ स्तुवंति पूजयंतौ हविस्तुलोकं व्रजंतिते॥५२॥ धर्मा र्थी प्राप्नुयाद्धर्म र्थी
चार्थमाप्नुयात्॥ कामानवाप्नुयात्कामी मोक्षार्थी मोक्षमाप्नुयात्॥५३॥ वंध्या चलभते पुत्रमभ्यर्च्यादिगदाधरं॥
राजा विजयमाप्नोति शूद्रः सुखमवाप्नुयात्॥५४॥ पुत्रार्थी लभते पुत्रान्वेदवेदांगपारगान्॥ मनसा प्रार्थितं सर्वं पू-
जाद्यैः प्राप्नुयाद्धरेः॥५५॥ इति श्रीवायुपुराणे श्वेतवराहकल्पे गायमाहात्म्ये पंचमोऽध्यायः॥५॥ सनत्कुमार उवाच॥
गयायात्रां प्रवक्ष्यामि शृणु नारद मुक्तिदा॥ निष्कृतिस्त्विह कर्तृणां ब्रह्मणा गीयते पुरा॥१॥ उद्यतश्रेष्ठयांगं तु श्राद्धं
कृत्वा विधानतः॥ विधाय कार्पटी वेषं कृत्वा ग्रामप्रदक्षिणां॥२॥ ततो ग्रामांतरंगत्वा श्राद्धशेषान्नभोजनं॥ ततः प्रति
दिनं गच्छेत्पतिग्रहविवर्जितः॥३॥ प्रतिग्रहादुपावृत्तः संतुष्टो नियतः शुचिः॥ अहंकारनिवृत्तो यः स तीर्थफलमश्नु-

रामः
१२

ते॥४॥ यस्य हस्तौ च पादौ च मनश्चापि सुसंयतं॥ जितेन्द्रियो दानशीलः स तीर्थफलमश्नुते॥ १॥ गृहाच्चलितमात्रे।
 णगयायांगमनं प्रति॥ स्वर्गो ह्येता सोपानं पितृणां च पदे पदे॥ २॥ पदे पदे श्वमेधस्य यत्फलं गच्छतो गयां॥ तत्फलं
 लभते पुण्यं समग्रं नात्र संशयः॥ ३॥ ततो गयां समासाद्य ब्रह्मचारो समाहितः॥ अश्वमेधमवाप्नोति गमना देवनारद॥
 ४॥ ततो गयां प्रवेशे तु पूर्वतो स्ति महानदी॥ तत्र तोयं समुत्पाद्य स्नातव्यं निर्मले जले॥ ५॥ देवादींस्तर्पयित्वा तु श्राद्धं कृत्वा
 यथाविधि॥ स्ववेदशाखागदितमर्घ्यावाहनवर्जितं॥ ६॥ अपरे हि शुचिर्भूत्वा गच्छेच्च प्रेतपर्वतं॥ ब्रह्मकुण्डे ततः स्नात्वा
 देवादींस्तर्पयेत्सुधीः॥ ७॥ कुर्याच्छ्राद्धं स पिंडानां प्रयतः प्रेतपर्वते॥ प्राचीनावीतिना भाव्यं दक्षिणाभिमुखः स्मरन्॥ ८॥
 कव्यवालो नलः सोमो यमश्चैवायमा तथा॥ अग्निष्वात्तावर्हिषदः सोमपाः पितृदेवताः॥ ९॥ आगच्छंतु महाभागा युष्माभौ
 रक्षितास्त्विह॥ मदीयाः पितरो ये च कुले जाताः सनाभयः॥ १०॥ तेषां पिंडप्रदानार्थं नागतोऽस्मि गयामि मां॥ ते सर्वे तु त्तिमा
 यां तु श्राद्धेनानेन शाश्वतीं॥ ११॥ आचम्योक्ता तु पंचांगं प्राणायामं तु यत्नतः॥ पुनरावृत्तिरहितं ब्रह्मलोकाप्तिहेतवे॥ १२॥
 एवं च विधिवच्छ्राद्धं कृत्वा पूर्वं यथाक्रमं॥ पितृनावाह्यचाभ्यर्च्य मंत्रैः पिंडप्रदो भवेत्॥ १३॥ तीर्थे प्रेतशिलादौ च च
 रुणा सद्यतेन च॥ प्रक्षाल्य पर्वतस्थानं पंचगव्यैः पृथक् पृथक्॥ १४॥ स्वमंत्रैरथ संपूज्य पदे च पदं देवतं॥ यावति
 लामनुष्ये अगृहीताः पितृकर्मसु॥ १५॥ गच्छन्ति भीतास्वसुराः सिंहं दृष्ट्वा यथासृगाः॥ अष्टकासु च वृद्धौ च गयायां च स
 ते हनि॥ १६॥ मातुः श्राद्धं पृथक् कुर्यादन्यत्र पतिना सह॥ वृद्धिं श्राद्धं तु मात्रादि गयायां पितृपूर्वकं॥ १७॥ पादपूर्वसमार

ग.मा.
१३

भ्यदक्षिणाग्रैः कुशैः क्रमात् ॥ पित्रादीनां समास्तीर्य तेषां गृह्योक्तमाचरेत् ॥ १८ ॥ सकुनामुष्टिमात्रेण दद्यादस्य्यपिंडं
कं ॥ तिलाज्यमधुदध्यादीनि पिंडद्रव्येषु योजयेत् ॥ १९ ॥ संबन्धिनस्तिलादिश्च कुशेष्ववाहयेत्ततः ॥ आब्रह्मस्तं वयं यतं
देवर्षिपितृमानवाः ॥ २० ॥ तृप्यं तु पितरः सर्वमात्मतामहादयः ॥ अतीतकुलकोटीनां सप्तद्वीपनिवासिनां ॥ २१ ॥ आ
ब्रह्मभुवनाल्लोकानि दमस्कृतिलोदकं ॥ पितापितामहश्चैव तथैव प्रपितामहः ॥ २२ ॥ मातापितामही चैव तथैव प्रपि
तामही ॥ मातामहस्तत्पिता च प्रमातामहकादयः ॥ २३ ॥ तेषां पिंडो मया दत्तो ह्यस्य्यमुपतिष्ठतु ॥ मुष्टिमात्रप्रमाणं च आ
र्द्रमलकमात्रकं ॥ २४ ॥ शमीपत्रप्रमाणेन पिंडं दद्याद्गयाशिरो ॥ उद्धरेत्सप्तगोत्राणां कुलमेकोत्तरं शतं २५ ॥ पितुर्मातुश्च
भार्यायादुहितुर्भगिन्यास्तथा ॥ पितृष्वसुर्मातृभगिन्याः सप्तगोत्राः प्रकीर्तिताः ॥ २६ ॥ चतुर्विंशश्च विंशश्च षोडशद्वादशै
व हि ॥ रुद्रादशवसुश्चैव कुलान्येकोत्तरं शतं ॥ २७ ॥ अस्मत्कुले मृता ये च गतिर्येषां न विद्यते ॥ आवाहयिष्ये तान्सर्वान्
कुशपृष्ठैस्तिलोदकैः ॥ २८ ॥ मातामहकुले ये च गतिर्येषां न विद्यते ॥ आवा ॥ २९ ॥ बंधुवर्गकुले ये च गतिर्येषां न विद्यते
॥ आवा ॥ ३० ॥ इत्येतैः सजलैर्मंत्रैर्दर्भेषु ध्यानवान्पितृन् ॥ आवाह्याभ्यर्च्यतेभ्यश्च पिंडान् दद्यात्तयथाक्रमं ॥ ३१ ॥ अ
स्मत्कुले मृता ये च गतिर्येषां न विद्यते ॥ तेषामुद्धरणार्थाय इमं पिंडं दद्याम्यहं ॥ ३२ ॥ मातामहकुले ये च गतिर्येषां न वि
द्यते ॥ तेषामुद्धरणार्थाय इ ॥ ३३ ॥ बंधुवर्गकुले ये च गतिर्येषां न विद्यते ॥ तेषां ॥ ३४ ॥ अजातदंता ये केचिद्ये च गर्भे प्रपी
डिताः ॥ तेषामु ॥ ३५ ॥ अग्निदग्धाश्च ये केचित्नाग्निदग्धास्तथा परे ॥ विद्युच्चौरहता ये च तेभ्यः ॥ ३६ ॥ दावदाहे मृता ये च

रामः
१३

सिंहव्याघ्रहताश्वये॥ दंष्ट्रिभिः शृंगिभिर्वीपितेभ्यः॥ ३७॥ उद्धं धनसृताये च विषशस्त्रहताश्वये॥ आत्मनो घातिनो ये च
 तेभ्यः॥ ३८॥ अरण्ये च तर्जनिरणेषु घातयताः॥ भूतप्रेतपिशाचाश्च तेभ्यः॥ ३९॥ रौरवे चांधतामिस्त्रे कालसू
 त्रे च ये गताः॥ तेषां॥ ४०॥ असिपत्रवने धोरे कुंभीपाके च ये गताः॥ तेषां॥ ४१॥ अनेकयातना संस्थाः प्रेतलोकं च ये
 गताः॥ तेषामु॥ ४२॥ असंख्ययातना संस्था ये नीता यमशासनैः॥ तेषामु॥ ४३॥ नरकेषु समस्तेषु यातनायां च संस्थि
 ताः॥ तेषामु॥ ४४॥ पशुयोनिगता ये च पक्षिकीटसरीसृपाः॥ अथ वा वृक्षयोनिस्था तेभ्यः॥ ४५॥ जात्यंतरसहस्रेषु
 भ्रमंतः स्वेन कर्मणा॥ मानुष्यं दुर्लभं येषां तेभ्यः॥ ४६॥ दिव्यंतरिक्षभूमिष्ठाः पितरो बांधवा दयः॥ मृता असंस्कृता ये च ते
 भ्यः॥ ४७॥ ये केचित् तैरूपेण वर्तते पितरो ममा॥ ते सर्वे तृप्तिमायां तु पिंडे नानेन शाश्वतीं॥ ४८॥ ये बांधवा बांधवा वा ये
 न्यजन्तानि बांधवाः॥ तेषां पिंडो मया दत्तो ह्यस्य मुपतिष्ठतु॥ ४९॥ पितृवंशे मृता ये च मातृवंशे तथैव च॥ गुरुश्च शुर
 वंधूनां ये चान्ये बांधवा दयः॥ ५०॥ ये मे कुल्लुप्तपिंडाः पुत्रदारेर्विवर्जिताः॥ क्रियालोपगता ये च जात्यंधाः पंगवस्तथा॥
 ५१॥ विरूपा आमगर्भाश्च ज्ञाताः ज्ञाताकुले मम॥ धर्मपिंडो मया दत्तो ह्यस्य मु॥ ५२॥ आब्रह्मणो ये पितृवंशजाता मातु
 स्तथा वंशभवा मदीयाः॥ वंशद्वये स्निग्धमदासभूता भृत्यास्तथैवाश्रितसेवकाश्च॥ ५३॥ मित्राणि सखाः पशवश्च वृक्षा
 वृष्टाश्च स्पृष्टाश्च कृतोपकाराः॥ जन्मांतरं ये मम संगताश्च तेभ्यः स्वधापिंडमहं ददामि॥ ५४॥ एतांश्च सर्वमंत्रां स्त्रीलि
 ङ्गीतां न समूह्य च॥ पिंडं दद्याद्यथा पूर्वस्त्रीणां मात्रादिकात् क्रमात्॥ ५५॥ स्वगोत्रे परगोत्रे च दंपत्योः पिंडदानतः॥ अष्ट

ग.मा.
१४

यकनिष्फलं श्राद्धं पिंडे षूद्रकतर्पणं ॥ ५६ ॥ पिंडपात्रे तिलान् कृत्वा पूरयित्वा शुभोदकेः ॥ परिषिच्य त्रिधा सर्वान्त्र
णिपत्य क्षमापयेत् ॥ ५७ ॥ क्षमापनमंत्रः ॥ ये च वोत्र ये चास्मानाशं संते याश्च वोत्र याश्चानाशं संते ते च वहंतां ताश्च
वहंतां तृप्यंतु भवंतस्तृप्यंतु भवत्यस्तृप्यत तृप्यत तृप्यत ॥ पुत्रान्यौत्रानभिवर्द्धयंती रापो मधुमती रिमाः ॥ स्वधां पितृ
भ्यो अमृतं दुहाना आपो देवी रुभयांस्तर्पयतु ॥ पितृ न विरुज्य चाचम्य साक्षिणः श्रावयेत् सुरान् ॥ साक्षिणः सं
तु मे देवाः ब्रह्म शानादयस्तथा ॥ ५८ ॥ मया गया समासाद्य पितृणां निष्कृतिः कृता ॥ आगतोऽस्मि गयां देवपितृका
ये गदाधर ॥ ५९ ॥ त्वमेव साक्षी भगवन् अन्तर्णो हं क्रणत्रयात् ॥ सर्वस्यानेषु चैवं स्यात्पिंडदानं तु नारद ॥ ६० ॥ प्रेत
पर्वतमारुह्य कुर्यात्तीर्थेषु च क्रमात् ॥ तिलमिश्रांस्ततः सकृन्निक्षिपेत्प्रेतपर्वते ॥ ६१ ॥ अपसव्येन देवर्षे दक्षिणा
भिमुखः क्रमात् ॥ ये केचित्प्रेतरूपावर्तन्ते पितरो मम ॥ ६२ ॥ ते सर्वे तृप्तिमायां तु सकृन्निक्षिपेत्तिलमिश्रितैः ॥ आब्रह्मस्तं
वंपर्यंतं यत्किंचित्सचराचरं ॥ ६३ ॥ मया दत्तेन तोयेन तृप्तिमायां तु सर्वशः ॥ प्रेतत्वाच्च विमुक्ताः स्युः पितरस्तस्य नारद ॥
६४ ॥ प्रेतत्वं तस्य माहात्म्यात् कुले चापि न विद्यते ॥ नान्मा प्रेतशिलारव्याता गयाशिरसि मुक्तये ॥ ६५ ॥ तीर्थमंत्रादिरूपे
ण स्थितश्चादि गदाधरः ॥ ६६ ॥ इति श्री वायुपुराणे श्वेतवाराहकल्पे गयामाहात्म्ये षष्ठोऽध्यायः ॥ ६ ॥ सनत्कुमार उवाच ॥
आदौ तु पंचतीर्थेषु चोत्तरे - मानसे विधिः ॥ आचम्य कुशहस्तेन शिरश्चाभ्युक्ष्य वारिणा ॥ १ ॥ उत्तरे मानसे गच्छेन्मंत्रेण
स्नानमाचरेत् ॥ उत्तरे मानसे स्नानं करोम्यात्मविशुद्धये ॥ २ ॥ सूर्यलोकादि संसिद्धिः सिद्धये पितृमुक्तये ॥ स्नात्वाथ न

रामः
१४

पणं कृत्वा श्राद्धं कृत्वा सपिंडकं ॥ ३ ॥ मानसं हि सरो यस्मात्तस्मादुत्तरमानसं ॥ सूर्येन त्वाचयित्वा यत्सूर्यलोकं नयेत्पिह
 न ॥ ४ ॥ ओं नमो भानभवे भर्त्रे सोमभो मज्जरूपिणे ॥ जीवभार्गवशने श्वरराहुके तु स्व रूपिणे ॥ ५ ॥ उत्तरात्मानसान्मौनि
 ब्रजे दक्षिणमानसं ॥ दक्षिणे मानसे चैव तीर्थत्रयमुदाहृतं ॥ ६ ॥ स्नात्वा तेषु विधानेन कुर्यात्क्रादंष्ट्रकृष्टक ॥ उदीच
 तीर्थमित्युक्तं तत्रोदीच्यां विमुक्तिदं ॥ ७ ॥ अत्र स्नातो दिवं याति स्वशरीरेण मानवः ॥ मध्ये कनखलं तीर्थं त्रिषु लोकेषु विश्रु
 तं ॥ ८ ॥ स्नात्वा कनकवद्भाति नरो याति पवित्रतां ॥ तस्य दक्षिणभागे च तीर्थं दक्षिणमानसं ॥ ९ ॥ दक्षिणे मानसे स्नानं करो
 म्यात्प्रविशुद्धये ॥ सूर्यलोकादिसं सिद्धि सिद्धये पितृमुक्तये ॥ १० ॥ ब्रह्महत्यादि पापौघघातनाय विमुक्तये ॥ दिवाकरकरो
 मोहस्नानं दक्षिणमानसे ॥ ११ ॥ सूर्येन त्वाचस्मत्त्वा च सूर्यलोकं नयेत्पिह न ॥ नमामि सूर्यं तस्यार्थं पितृणां तारणाय वै ॥ १२
 ॥ पुत्रपौत्रधने श्वर्य आयु रोग्यवृद्धये ॥ अनेन स्नानपूजादि कुर्यात्क्रादमनुत्तमं ॥ कृत्वा नत्वा च मौनार्कमिमं मंत्रमुदीरयेत्
 ॥ फल्गुतीर्थं ब्रजे तस्मात्सर्वतीर्थोत्तमं ॥ १३ ॥ मुक्तिर्भवति पितृणां कर्तृणां तारणाय च ॥ ब्रह्मणा प्रार्थितो विष्णुः फ
 ल्गुरूपो भवत्युग ॥ १४ ॥ दक्षिणाग्निं हुतं नूनं तद्रवं फल्गुतीर्थकं ॥ तीर्थानि यानि सर्वाणि भुवनेष्वखिलेष्वपि ॥ १५ ॥ तानि
 स्नातुं समायान्ति फल्गुतीर्थे सुरैः सह ॥ गंगापादोदकं विष्णोः फल्गुर्ह्यादिगदाधरः ॥ १६ ॥ स्वयं हि द्रवरूपेण तस्माद्गंगाधि
 कं विदुः ॥ अश्वमेधसहस्राणां सहस्रं यः समाचरेत् ॥ १७ ॥ नासौ तत्फलमाप्नोति फल्गुतीर्थे यदा पुयात् ॥ फल्गुतीर्थे वि
 ष्णुजले करोमि स्नानमाहृतः ॥ १८ ॥ पितृणां विष्णुलोकाय भुक्तिमुक्तिप्रसिद्धये ॥ फल्गुतीर्थे नरः स्नात्वा तपणं श्राद्धमाच

ग.मा.
१५

रेत् ॥ १९ ॥ सपिंडकं स्वसूत्रोक्तं न मे दय्य पितामहं ॥ नमः शिवाय देवाय देशानपुरुषाय च ॥ २० ॥ अघोरवामदेवाय सद्योजा
ताय शंभवे ॥ फल्गुतीर्थे नरः स्नात्वा दृष्ट्वा देवं गदाधरं ॥ २० ॥ आत्मानं तारयेत् सद्यो दशपूर्वा न दशा परान् ॥ नत्वा गदा
धरं देवं मंत्रेणानेन पूजयेत् ॥ २१ ॥ ॐ नमो वासुदेवाय नमः संकर्षणाय च ॥ प्रद्युम्नायानिरुद्धाय श्रीधराय च विस्मवे ॥ २२ ॥
पंचतीर्थ्या नरः स्नात्वा ब्रह्मलोकं नयेत् पितृन् ॥ अमृतैः पंचभिः स्नानं पुष्पवस्त्राद्यलंकृतं ॥ २३ ॥ न कुर्याद्योगदापाणिं त
स्य श्राद्धमपार्यकं ॥ नागकूटाद्भृङ्गकूटाद्युपाच्चोत्तरमानसात् ॥ २४ ॥ एतद्वयाशिरः प्रोक्तं फल्गुतीर्थे तदुच्यते ॥ मुंडप
ष्ठान्नगाधस्तात्फल्गुतीर्थे मनुत्तमं ॥ तत्र श्राद्धादिना सर्वे पितरो मोक्षमाप्नुयुः ॥ मुखंगयासुरस्येततस्माच्छ्राद्धमथास
यं ॥ प्रथमेऽह्नि विधिः प्रोक्तो द्वितीये दिवसे ब्रजेत् ॥ २५ ॥ धर्मं रणयेत् तत्र धर्मं तस्माद्यज्ञमकारयत् ॥ गमतां ब्रह्मलोकां सि
र्भवत्येव हि नारद ॥ २६ ॥ मतंगवाप्यायः स्नात्वा तर्पणं श्राद्धमाचरेत् ॥ गत्वा नत्वा मतंगेशमिमं मंत्रमुदीरयेत् ॥ २७ ॥
प्रमाणं देवताः संतुलोकपालाश्च साक्षिणः ॥ मया गत्य मतंगे स्मिन् पितृणां निष्कृतिः कृता ॥ २८ ॥ तत्कूपयूपयोर्मध्ये
सर्वान् तारयते पितृन् ॥ धर्मं धर्मेश्वरं नत्वा महाबोधितरुन्ममेत् ॥ २९ ॥ नमस्ते श्वत्थराजाय ब्रह्मविष्णुमहेश्वर ॥ बो
धिद्रुमाय पितृणां कर्तृणां तारणाय च ॥ ३० ॥ एकादशे सिरुद्राणां वसूनामष्टमो वसुः ॥ नारायणो सिदेवानां वसुः ॥
सिपिप्यल ॥ अश्वत्थरूपिणं देवं शंखचक्रगदाधरं ॥ नमामि पुंडरीकाक्षं शंखरूपधरं हरिं ॥ येऽस्मत्कुले मातृवंशवा
धवा दुर्गतिं गताः ॥ तद्दर्शनात्पार्श्वनाच्च स्वर्गं तिंयांति तेऽस्ये ॥ ३१ ॥ ऋणत्रयं मया दत्तं गयाया गत्य वृक्षराट् ॥ त्वत्प्रसा

रामः

१५

दान्महापापादिमुक्तोहंभवार्णवात्॥३२॥तृतीयेब्रह्मशिरसिस्नात्वाश्राद्धं संपिंडकं॥कृत्वा सर्वप्रमाणेन मंत्रेण विधि-
 वत्सुतः॥३३॥स्नानं करोमितीर्थेस्मिन् क्रणत्रयविमुक्तये॥श्राद्धाय पिंडदानाय तर्पणाय विशुद्धये॥३४॥तत्कूपयूपयोर्म-
 ध्ये ब्रह्मलोकं नयेत्पितृन्॥गयां कृतोक्तिं तोयूपो ब्रह्मणा यूप इत्यपि॥३५॥कृत्वा ब्रह्मसरः श्राद्धं सर्वोस्तारयते पितृ-
 न्॥यूपं प्रदक्षिणी कृत्य वाजपेयफलं लभेत्॥३६॥ब्रह्माणं च नमस्कृत्य ब्रह्मलोकं नयेत्पितृन्॥ओं नमो ब्रह्मणे जाय-
 जगज्जन्माधिकारिणे॥३७॥भक्तानां च पितृणां च तारणाय नमो नमः॥गोप्रचारसमीपस्था आम्ना ब्रह्म प्रकल्पिताः॥३८॥
 तेषां सिंचनमात्रेण पितरो मोक्षगामिनः॥आम्नं ब्रह्मसरोद्भूतं सर्वदेवमपंतहं॥३९॥विष्णुरूपं प्रसिंचामि पितृणां मुक्तिहे-
 तवे॥४०॥एको मुनिः कुंभकुशाग्रहस्तो आम्नस्य मूले सलिलं ददानः॥आम्ना श्रिसिक्ता पितरश्च तृप्ता सकां क्रियाद्वयं क-
 री प्रसिद्धा॥४१॥ततो यमबलिं शिष्या मंत्रेणानेन संयुतः॥यमराज धर्मराजौ निश्चला र्थं व्यवस्थितौ॥४२॥ताभ्यां बलिं प्र-
 दास्यामि पितृणां मुक्तिहेतवे॥ततः श्वानबलिं शिष्या मंत्रेणानेन संयुतः॥४३॥श्वानो द्यौश्चामशबली वैवस्वतकुलोद्भ-
 वौ॥ताभ्यां बलिं प्रदास्यामि रक्षेतां पथि सर्वदा॥४४॥ततः काकबलिं शिष्या पुनः स्नानं समाचरेत्॥ऐंद्रवारुणवाय-
 व्यां याम्यां वै नैऋतास्तथा॥४५॥वायसाः प्रतिगृह्यंतु भूम्यां पिंडं मयोद्दिष्टं॥फलत्वीर्थे चतुर्थे हि स्नानादिकं समाचरे-
 त्॥४६॥गयाशिरसि यत् श्राद्धं पदे कुर्यात्स पिंडं कं॥साक्षाद् गयाशिरस्तत्र फलत्वीर्था श्रितं कृतं॥४७॥नगाज्जना-
 र्दनात् ब्रह्मकूपादुत्तरमानसात्॥एतद् गयाशिरः प्रोक्तं फलत्वीर्थं तदुच्यते॥४८॥पितामहं समासाद्य यावदुत्तरमा-

नसात् ॥ फलुतीर्थतुविज्ञेयं देवानामपि दुर्लभं ॥ ४८ ॥ क्रौंचपादात्कलुतीर्थयावत्साक्षाद्गयाशिरः ॥ मुखंगयासुरस्ये
वतस्माद्वाहमयासयं ॥ ४९ ॥ मुंडपृष्ठान्नगाधस्तात्साक्षात्कलुतीर्थकं ॥ आद्योगदाधरो देवो व्यक्ताव्यक्तो व्यव
स्थितः ॥ ५० ॥ विस्वादिपदरूपेण पितृणां मुक्तिहेतवे ॥ तत्र विष्णुपदं दिव्यं दर्शनं पापनाशनं ॥ ५१ ॥ स्पर्शनं पूजनं
चैव पितृणां दत्तमस्य ॥ आहं स पिंडं कुरुत्वा कुलसाहस्रमात्मनः ॥ ५२ ॥ नयेद्दिष्णुपदं दिव्यमनंतं शिवमव्ययं ॥ आ
हं कुरुत्वा रुद्रपदे नयेत्कुलशतं नरः ॥ ५३ ॥ सहात्मानं शिवपुरं तथा ब्रह्मपदे नरः ॥ ब्रह्मलोकं कुलशतं समुद्यत्य नये
त्पितृन् ॥ ५४ ॥ दक्षिणाग्निपदे आहं वाजपेयफलं लभेत् ॥ गार्हपत्यपदे आहोराजस्य फलं लभेत् ॥ ५५ ॥ आहं कुरुत्वा
हवनीये पदेऽश्वमेधफलं लभेत् ॥ आहं कुरुत्वा सभ्यपदे ज्योतिष्टोमफलं लभेत् ॥ ५६ ॥ आवसथ्यपदे आहो सोमलो
कं नयेत्पितृन् ॥ आहं कुरुत्वा शक्रपदे इंद्रलोकं मवाप्नुयात् ॥ ५७ ॥ अगस्तेऽश्वपदे आहो पितृन् ब्रह्मपुरं नयेत् ॥ क्रौंचमातंग
योः आहो ब्रह्मलोकं नयेत्पितृन् ॥ ५८ ॥ आहो सूर्यपदे पंचपापिनोर्कं पुरं नयेत् ॥ कार्तिकेयपदे आहो शिवलोकं नयेत्
पितृन् ॥ ५९ ॥ गणेशस्य पदे आहो रुद्रलोकं नयेत्पितृन् ॥ गजकर्णिकायां तर्पणकृत्स्नं लंघनं येत्पितृन् ॥ ६० ॥ अ
न्येषां च पदे आहो पितृन् ब्रह्मपुरं नयेत् ॥ सर्वेषां काश्यपं श्रेष्ठं विष्णोरुद्रस्य वा पदं ॥ ६१ ॥ ब्रह्मणोऽपि पदं श्रेष्ठं सर्वेषां त
त्र कीर्तितं ॥ प्रारंभे परिसमाप्तौ च तेऽष्टमन्यतमं स्मृतं ॥ ६२ ॥ श्रेयस्करं भवेत्तत्र आहं कर्तुं श्रुत्वा नारद ॥ कश्यपस्य पदे
दिव्ये भारद्वाजो मुनिः पुरा ॥ ६३ ॥ आहं कुरुत्वा द्युतोदातुं पित्रादिभ्यश्च पिंडं ॥ कस्मिन् लोके ततो हस्तो पदमुद्रिद्यनिर्गतौ

॥ ६४ ॥ दृष्ट्वा हस्तद्वयं तत्र मुनिः संशयमागतः ॥ ततः स्वमातरं शांतां भारद्वाजश्च दृष्टवान् ॥ ६५ ॥ कश्यपस्य पदे दि
 व्येकस्मै शुक्ले यवाकरे ॥ पिंडो देवो मयामातर्जनासि पितरं वद ॥ ६६ ॥ शांता उवाच ॥ भारद्वाज महाप्राज्ञ देहि कस्मा
 यपिंडकं ॥ भारद्वाजस्ततः पिंडं दातुं कस्मा यचोद्यतः ॥ ६७ ॥ श्वेतो दृश्यो ब्रवीत्तत्र पुत्रस्त्वं हि ममौरसः ॥ कस्मो ब्रवीन्म
 मश्वेतं ततो मे देहि पिंडकं ॥ ६८ ॥ शुक्लो ब्रवीत्स्वैरिणीयं पुत्रस्त्वं हि ममौरसः ॥ स्वैरिण्यथा ब्रवीद्वाक्यं शत्रिणे वीरिणे त
 तः ॥ भारद्वाजस्ततः पिंडं कश्यपस्य पदे ददौ ॥ ६९ ॥ हंसयुक्तविमानेन ब्रह्मलोकमुभोगतौ ॥ रामोरुद्रपदे श्राद्धो पिंड
 दानाय चोद्यतः ॥ ७० ॥ पिता दशरथः स्वर्गं प्रसायं करमागतः ॥ नादात्पिंडं करे रामो ददौ रुद्रपदे ततः ॥ ७१ ॥ शास्त्रार्था
 तिक्रमाद्रीतो रामं दशरथो ब्रवीत् ॥ तारितो हं त्वया पुत्र रुद्रलोकमवाप्नुयां ॥ ७२ ॥ हस्ते पिंडं प्रदानेन स्वर्गतिर्न हि मे भवे
 त् ॥ त्वंचराज्यं चिरं कृत्वा पालयित्वा द्विजान्प्रजाः ॥ ७३ ॥ यज्ञान्सदक्षिणान्कृत्वा विष्णुलोकं ब्रजिष्यसि ॥ पुर्य्ययो ध्याज
 नैः सार्द्धं पक्षिकीटादिभिः सह ॥ ७४ ॥ इत्युत्कासौ दशरथः रुद्रलोकं परं ययौ ॥ भीष्मो विष्णुपदे दिव्ये आजुहावस्वका
 न्पितृन् ॥ ७५ ॥ श्राद्धं कृत्वोद्यतो दातुं पित्रादिभ्यश्च पिंडकं ॥ पितुर्विनिर्गतौ हस्तौ गयाशिरसि शंतनोः ॥ ७६ ॥ नादात्पिंडं
 करे भीष्मो ददौ विष्णुपदे ततः ॥ शांतनुः प्राह संतुष्टः शास्त्रार्थेन श्रुतं भव ॥ ७७ ॥ त्रिकालदृष्टिर्भवतु अंते विष्णुश्च ते गतिः
 ॥ स्वेच्छया मरणं चास्त इत्युत्कासुक्तिमागतः ॥ ७८ ॥ कनकेशं च केदारं नरसिंहं च वामनं ॥ रथमार्गं समभ्यर्च्य पितृन्सर्वांश्च
 तारयेत् ॥ ७९ ॥ गयाशिरसि यः पिंडान् येषां नाम्ना तु निर्वपेत् ॥ नरकस्था दिव्यांति स्वर्गस्था मोक्षमाप्नुयुः ८० ॥ गयाशिर

सियः पिंडं शमी पत्र प्रमाणतः ॥ कंदमूलफलाद्यैर्वा दद्यात्स्वर्गे नयेत्यित्थं ॥ पदानि यत्र दृश्यंते विस्वादीनां तदग्रतः ॥
 आहं कृत्वा तेषु पिंडान् तेषां लोकं नयेत्यित्थं ८२ ॥ सर्वत्र मुंडपृष्ठादिः पादैरेभिः सुलक्षितः ॥ प्रयांति पितरः सर्वे ब्रह्मलो-
 कमनामयं ॥ ८३ ॥ पंचमैर्हि गदालोले स्नानं कृत्वा सपिंडकं ॥ आहं पितृन् ब्रह्मलोकं नयेदात्मानमेव च ॥ ८४ ॥ गदालोलमि-
 तिरव्यातं सर्वेषां मुत्तमोत्तमं ॥ हेत्यासुरस्य यच्छीर्षं गदया च द्विधा कृतं ॥ ८५ ॥ यतः प्रक्षालिता तीर्थे गदालोलं ततः स्मृतं ॥
 गदालोले महातीर्थे गदा प्रक्षालने वरे ॥ ८६ ॥ स्नानं करोमि शुद्ध्यर्थं मम स्य्या यस्वराप्नुये ॥ ब्रह्म प्रकल्पितान् विप्रान् भोज-
 येत्तावयेत्ततः ॥ ८७ ॥ तैस्तैस्तोषिताः सर्वाः पितृभिः सह देवताः ॥ कृते आद्वे स्य्य वटे अन्नेनैव प्रयत्नतः ॥ दृष्ट्वा नत्वा
 च संपूज्य वटेशं च समाहितः ॥ ८८ ॥ पितृन् नयेत् ब्रह्मलोकं मम स्य्यं च सनातनं ॥ वटवृक्षसमीपे च शाकेनाप्युदकेन वा
 ॥ ८९ ॥ एकस्मिन् भोजिते विप्रे कोटिर्भवति भोजिता ॥ गयायां धर्मं पृष्ठे च शिरसि ब्रह्मणस्तथा ॥ गयाशीर्षे वटे चैव पितृणां द-
 त्तमस्य ॥ देयं दानं शोडशकं गयातीर्थपुरोधसे ॥ ९० ॥ वस्त्रगंधादिभिः सम्यक् संपूज्य च प्रयत्नतः ॥ एकार्णवे वटस्याग्रे
 यः शेतै योगनिद्रया ॥ ९१ ॥ बालरूपधरस्तस्मै नमस्ते योगशायिने ॥ संसारवृक्षशस्त्रा मशेषपापहराय च ॥ ९२ ॥ अस्य ब्र-
 ह्मदात्रे च नमो स्य्य वटाय वै ॥ कलौ माहेश्वरालोका येन तस्माद्गदाधरः ॥ ९३ ॥ लिंगरूपो भवत्तं च वंदे श्रीप्रपितामहं ॥ ९४ ॥
 इति श्रीवायुपुराणेश्वेतवाराहकल्पे गयामाहात्म्ये सप्तमोऽध्यायः ॥ ७ ॥ सनत्कुमार उवाच ॥ यज्ञं चक्रे गयो राजा बहून् न व-
 हुदक्षिणं ॥ यत्र द्रव्यं समूहानां संख्या कर्तुं न शक्यते ॥ स्थिता गयायाम नाना पर्वताः पंचविंशतिः ॥ १ ॥ सिकता वा यथा लो-

केययाचदिवितारकाः॥ तथा बहुसुवर्णाद्यैरसंख्याताः सुदक्षिणाः॥ २॥ नैवेहकेचिदिह न करिष्यंति तथापरे॥ प्रविशंति
 द्विजास्तृप्ता देशे देशे सुपूजिताः॥ ३॥ गयं विस्वाद्यस्तु शवरं ब्रूहीति चाब्रुवन्॥ गयस्तान्मार्गयामास विप्राः शप्ताश्वये
 पुरा॥ ४॥ ब्रह्मणा ते द्विजापूता भवन्तु क्रतुपूजिताः॥ गया आह विधानाय द्विजामूर्तीश्चतुर्दश॥ ५॥ तेषां वाक्यं प्रकुर्वीत यदि
 ब्रह्मा स्वयं भवेत्॥ गौतमं काश्यपं कौत्सं कौशिकं कण्वमेव च॥ ६॥ भारद्वाजं ह्यौशनसं वात्स्यं पाराशरं तथा॥ सनत्कुमारं मांड
 व्यं लैगाक्षिं लोमशं महता॥ ७॥ वाशिष्ठं च तथा त्रेयंगोत्राण्येषां चतुर्दश॥ गयापुरेति मन्त्रास्त्राख्याता ब्रह्मपुरं तथा॥ ८॥
 एवमस्तु वरं दत्वा तथा चातर्ह्यधुः सुराः॥ गयश्च भोगान्संभुज्य विष्णुलोकं परं ययौ॥ ९॥ विशालायां विशालो भूद्रा जपुनो
 ब्रवीद्विजान्॥ कथं पुत्रादयो मे स्युर्विशालं चाब्रुवन् द्विजाः॥ १०॥ गमायां पिंडदानेन तव सर्वं भविष्यति॥ विशालोऽपि गयाशी
 र्षे पिंडदः पुत्रवानभूत्॥ ११॥ दृष्ट्वा काशे सितं रक्तं कृष्णं पुरुषमब्रवीत्॥ केयूरं तेषु चैवैकः सितः प्रोचै विशालकं॥ १२॥
 अहं सितस्ते जनक इन्द्रलोकादिहागतः॥ मम पुत्रपितारको ब्रह्महापापकृतमः॥ १३॥ अयं पिता महः कृष्णः कृपयो ये
 न घातिताः॥ अवीचिनरकं प्राप्नोमुक्तौ त्वसिं डदानतः॥ १४॥ मुक्तिः कृता त्वया पुत्रव्रजामः स्वर्गमव्ययं॥ तातं पिता महं चे
 व तथैव प्रपितामहम्॥ १५॥ प्रीणयामीति यतो यं त्वया दत्तम रिंदम॥ तेनास्मद्युगपद्योगो जातो वाक्येन स तमः॥ १६॥ एवं पु
 त्रेऽपि तृणाचकर्तव्या मुक्तिरुतमा॥ त्वंचराज्यं चिरं कृत्वा भुक्त्वा भोगान्सुदुर्लभान्॥ १७॥ यज्ञान्सुदक्षिणान् कृत्वा अंतै विष्णुपु
 रं व्रज॥ तत्र भोगैः सुहृत्पुत्रस्त्वमंते मोक्षमवाप्स्यसि॥ एवं लब्धवरो राजा राज्यं भुक्त्वा दिवंगतः॥ १८॥ प्रेतराजः सह प्रेतैर्गया

ग. मा.
१८

आद्वादिवंगतः॥ प्रेतः कश्चिन्मृत्युर्धनं वणिजं कंचित् ब्रवीत् ॥ १९ ॥ मम नाम्ना गया शीर्षे पिंडनिर्वपणं कुरु ॥ प्र
तभावावेमुक्त्यर्थे त्वं गृहस्थं धनं मम ॥ २० ॥ तद्धनं सर्वमादाय गयाय ज्ञेयं कुरु ॥ षोडशोपंचमागश्चतुर्भ्य वै द
त्तवानहं ॥ २१ ॥ स्वनामानियथान्यायं सम्यगाख्यातवानुरहः ॥ गत्वा वणिकं गया शीर्षे प्रेतराजाय पिंडकं ॥ २२ ॥ प्र
ददौ मनुजैः साद्धं स्वपितृभ्यस्ततो ददौ ॥ प्रेताः प्रेतत्वं निर्मुक्ताः वणिकस्वगृहमागतः ॥ २३ ॥ एवं गयस्य शंभोश्च शे
त्रं विष्णोः स्वयं भुवः ॥ उपोषितो यगायत्री तीर्थे महानदीस्थिते ॥ २४ ॥ गायत्र्याः पुरतः स्नात्वा प्रातः संध्यामुपासये
त् ॥ आद्धं सपिंडकं येषां नयेत् ब्रह्मण्यतां कुलं ॥ २५ ॥ तीर्थे समुद्यते स्नात्वा सावित्र्याः पुरतो नरः ॥ संध्यामुपास्य मध्या
ह्ने नयेत् कुलशतं दिवं ॥ २६ ॥ पिंडदानं ततः कुर्यात्पितृणां मुक्तिकां मया ॥ प्राची सरस्वती तीर्थे स्नात्वा चापि यथाविधि
॥ २७ ॥ संध्यामुपास्य सायान्हे विष्णुलोकं नयेत् पितृन् ॥ बहुजन्मकृता तसंध्यालोपान्मुक्तस्त्रिसंध्यकृत् ॥ २८ ॥ विशा
लायां लेलिहान तीर्थे च भरताश्रमे ॥ पादांकिते मुंडपृष्ठे गदाधरसमीपतः ॥ २९ ॥ तीर्थे चाकाशगंगायांगिरिकर्णमुखे
षु च ॥ स्नातो पिंडप्रदो ब्रह्मलोकं कुलशतं नयेत् ॥ ३० ॥ देवनद्यां वैतरिण्यां स्नातः स्वर्गं नयेत् पितृन् ॥ स्नातो गोदावरीती
रेत्रिः सप्तकुलमुद्धरेत् ॥ ३१ ॥ सत्यं सत्यं पुनः सत्यं वैतरण्यां तु नारद ॥ एकविंशतिकुलान्याशुतारयेन्नात्र संशयः ॥ ३२ ॥
यमद्वारे महाघोरयासा वैतरणी नदी ॥ नाम हंतर्तुमिच्छामि कृष्णां गां प्रददन्निमां ॥ ३३ ॥ अशक्तो यदि वा शक्तो गां प्रदद्या
द्ब्रजातये ॥ यासा वैतरणी नाम नदी त्रैलोक्यविश्रुता ॥ सावतीर्णा महाभागा पितृणां नारणाय च ॥ ३४ ॥ त्रिरात्रौ षण्णे नैव

रामः
१८

तीर्थाभिगमनेन च ॥ अदत्त्वाकांचनं गाश्च दरिद्रो जायते नरः ॥ ३५ ॥ घृतकुल्यामधुकुल्यादेविका च महानदी ॥ शिला
 यांसंगमो यत्र तीर्थं यत्र मधुश्रवा ॥ ३६ ॥ अयुतं चाश्वमेधानां स्नानं कृत्वा भ्यते नरः ॥ आहं संपिंडं कृत्वा पिंडं दानं तथै
 व च ॥ ३७ ॥ कुलानां शतमुत्थृत्य विष्णुलोकं नयेत्पितृन् ॥ दशाश्वमेधे केहं से तीर्थं चामरकंटके ॥ ३८ ॥ कोटितीर्थे रु
 किमणीकुंडे पिंडदः स्वर्नयेत्पितृन् ॥ वैतरिण्यां घृतकुल्यां मधुकुल्यां तथैव च ॥ ३९ ॥ कोटितीर्थे नरः स्नात्वा दृष्ट्वा कोटीं श्व
 रं च यत् ॥ कोटिजन्मभवेद्दिप्रोधनाढ्यो वेदपारगः ॥ ४० ॥ मार्कंडेयेश कोटीशौ नत्वा स्यात्पितृतारकः ॥ रुक्मपारिजा
 तकवने पार्वत्या सह शंकरः ॥ ४१ ॥ रहस्ये संस्थितो रम्ये वर्षाणामयुतं पुरा ॥ मरीचिः फलपुष्पार्थं पारिजातकवनं गतः ॥
 ४२ ॥ दृष्ट्वा शप्तो महेशेन यस्मात्सुखविघातकः ॥ दुःखा भवेत्तितद्गीत्या मरीचिस्तुष्टुवेशिवं ॥ ४३ ॥ तुष्टुः प्रोवाच तं शंभुर्दृष्ट्वा
 रमुत्तमं ॥ शापाद्भवतु मुक्तिर्मे मरीचिः प्राह शंकरः ॥ ४४ ॥ भवेद्दयायां मुक्तिस्तेशिवोक्तः प्रययौ गयां ॥ शिलास्थितस्तपस्तेपे सर्वेषां
 दुष्करं च यत् ॥ ४५ ॥ मरीचिरो म्वराच्छ्रुत्वा कृष्णत्वमगमत्युरा ॥ तपसादारुणे न ह सोऽपि मुक्तुं त्वमागतः ॥ ४६ ॥ हरिरुत्ते मरीचिं च
 वरं दृष्ट्वा हि पुत्रक ॥ किं त्वन्यत्वायितुष्टुमे मरीचिः प्राह माधवं ॥ ४७ ॥ हरशापाद्दिमुक्तो हं शिलाभवतु पावनी ॥ पितृमुक्तिं करो सा सा
 तथेत्युत्कादिवं ययौ ॥ ४८ ॥ दिवौकसां पुष्करिणीं समासाद्य नरः शुचिः ॥ यत्र दत्तं पितृभ्यश्च भवंत्यस्य मित्युत ॥ ४९ ॥ तत्र स्ना
 तो दिवं याति स्वशरीरेण मानवः ॥ पाप्मानं प्रजहत्येष जीर्णो त्वचमिवोरगः ॥ ५० ॥ तत्र कंजवरं पुण्यं पुण्यं कृद्धिर्निषेविनं ॥ पांडु
 शिला वै सा प्रोक्ता आहं तत्रास्यं भवेत् ॥ ५१ ॥ युधिष्ठिरस्ततस्यां हि आहं कर्तुं ययौ मुने ॥ तत्र काले पांडुनो कंमदस्ते देहि पिंडं

शिलास्थितस्तपस्तेपे सर्वेषां
 दुष्करं च यत् ॥ ४५ ॥ मरीचिरो म्वराच्छ्रुत्वा कृष्णत्वमगमत्युरा ॥ तपसादारुणे न ह सोऽपि मुक्तुं त्वमागतः ॥ ४६ ॥ हरिरुत्ते मरीचिं च
 वरं दृष्ट्वा हि पुत्रक ॥ किं त्वन्यत्वायितुष्टुमे मरीचिः प्राह माधवं ॥ ४७ ॥ हरशापाद्दिमुक्तो हं शिलाभवतु पावनी ॥ पितृमुक्तिं करो सा सा
 तथेत्युत्कादिवं ययौ ॥ ४८ ॥ दिवौकसां पुष्करिणीं समासाद्य नरः शुचिः ॥ यत्र दत्तं पितृभ्यश्च भवंत्यस्य मित्युत ॥ ४९ ॥ तत्र स्ना
 तो दिवं याति स्वशरीरेण मानवः ॥ पाप्मानं प्रजहत्येष जीर्णो त्वचमिवोरगः ॥ ५० ॥ तत्र कंजवरं पुण्यं पुण्यं कृद्धिर्निषेविनं ॥ पांडु
 शिला वै सा प्रोक्ता आहं तत्रास्यं भवेत् ॥ ५१ ॥ युधिष्ठिरस्ततस्यां हि आहं कर्तुं ययौ मुने ॥ तत्र काले पांडुनो कंमदस्ते देहि पिंडं

यांचपिंडदानं चकार सः॥ शिलायां पिंडदानेन प्रहृष्टो व्यासनंदनः॥ ५३॥ वरं पुत्राय प्रदत्तौ राज्यं कुरुमहातले॥ अ-
 कंटकं तु संपूर्णत्वं मे त्राता हि पुत्रक॥ ५४॥ स्वर्गे ब्रजशरीरेण भ्रातृभिः पार्श्वगैः सह॥ दृष्टिना त्रेण संपूतान्नरकस्था॥
 न्दिवं नय॥ ५५॥ इत्युत्काप्रययौ पांडुः शाश्वतं पदमव्ययं॥ मतंगस्य पदे आसीद्ब्रह्मलोकं नयेत्यित्थन॥ ५६॥ निर्म-
 ल्याग्निं शमीगर्भो विधिर्विष्णवादिभिः सह॥ लेभे तीर्थं तु यज्ञार्थं त्रिषु लोकेषु विष्कृतं॥ ५७॥ मखसंज्ञं च तृतीयं पितृ-
 णां मुक्तिदायकं॥ पितृन् स्वर्गालयं नत्वा संगमं गारकेश्वरौ॥ गयाकूपे पिंडदानादश्वमेधफलं लेभेत्॥ ५८॥ भस्मकूटे भ-
 स्मनाथः स्नात्वा तारयते पितृन्॥ त्यक्त्वा पापं भवेन्मुक्तः संगमे स्नानमाचरत्॥ ५९॥ धौतपादो यनिः सीरा संगमे
 स्नानकृत् नरः॥ आसीदस्य पुष्करिण्यां ब्रह्मलोकं नयेत्यित्थन॥ ६०॥ सुपुष्पां च महाकुल्यां त्रिः सप्तकुलमुद्धरेत्॥ स्ना-
 तो नत्वा वशिष्ठे शं तृतीयं चाश्वमेधमाकू॥ इष्टिं च क्रेष्वमेधारव्यां वशिष्ठो मुनिसत्तमः॥ ६१॥ दृष्टितो निर्गतः शंभुः वरं ह-
 णुवसिष्ठक॥ प्राहेति तं वसिष्ठो पिशिवतुष्टो सिमे यदि॥ ६२॥ वास्तव्यं चात्र देशे च तथेत्युत्काशिवः स्थितः॥ पिंडदो धे-
 नुकारण्ये कामधेनुपदेषु च॥ ६३॥ स्नात्वा आद्यथ संपूज्य ब्रह्मलोकं नयेत्यित्थन॥ कर्दमालये गया नाभौ मुंडपृष्ठस-
 मीपतः॥ ६४॥ स्नात्वा आद्यादिकं कृत्वा पितृणामवृणो भवेत्॥ फल्गुचंडी श्मशानां सीमंगलाद्याः समर्चयेत्॥ ६५॥ ग-
 पायां च वृषोत्सर्गां त्रिः सप्तकुलमुद्धरेत्॥ यत्र तत्रास्थिता देवा क्रूषयोपि जितेंद्रियाः॥ ६६॥ गयोगजोगयादित्योगायत्री
 च गदाधरः॥ गया गयशिरश्चैव षड्गयामुक्तिदायकाः॥ ६७॥ आसीद्गदाधरं ध्यात्वा आद्यं पिंडादिकं नरः॥ कुलानां शतमुह-

त्वब्रह्मलोकं नयेत्येवम् ॥ ६८ ॥ गयारव्या नमिदं पुण्यं यः पठेत्स ततं नरः ॥ शृणुयाच्छ्रद्धया यस्तु स याति परमां गतिं
 ॥ ६९ ॥ श्रीमत् गयामाहात्म्यं शृणुयाद्यस्तु भक्तितः ॥ विधिना व्यासपुरुषं वित्तशक्त्यं न कारयेत् ॥ ७० ॥ गोभूहिरण्य
 दानानि वस्त्रालंकरणानि च ॥ संपूज्य व्यासपुरुषं भुक्तिमुक्तिप्रदायकं ॥ ७१ ॥ पाठयेद्वा गयारव्या नं विप्रेभ्यः पुण्यकृत् नरः ॥
 शृणुयाद्भक्तं तेन कृतं तेन सुनिश्चितं ॥ ७२ ॥ गयामाहात्म्यं च ज्योतिषो मसमाहितः ॥ तेनेष्टं राजसूयेन अश्वमेधे
 न नारदा ॥ ७३ ॥ लिखेद्वा लेखयेद्वापि पूजयेद्वापि पुस्तकं ॥ तस्य गृहे स्थिरालक्ष्मी सुप्रसन्ना भविष्यति ॥ ७४ ॥ उपाख्या न
 मिदं पुण्यं गृहे तिष्ठति पुस्तकं ॥ सर्पाग्निचोरजनितं भयं तत्र न विद्यते ॥ ७५ ॥ श्राद्धकाले पठेद्यस्तु गयामाहात्म्यमुत्तमं ॥
 विधिहीनं तु संपूर्णं पितृणां तु गयामाहात्म्यं ॥ ७६ ॥ यानि तीर्थानि त्रैलोक्ये तानि तिष्ठन्ति तत्र वै ॥ येन ज्ञातं गयारव्या नं श्रुतं वा प
 ठितं मुने ॥ ७७ ॥ सोऽपि तत्फलमाप्नोति समग्रं नात्र संशयः ॥ सूत उवाच ॥ स ननु कुमारो मुनिपुंगवा य पुण्यां कथां चाथ निवे
 द्य भक्त्या ॥ स्वमाश्रमं पुण्यवनैरुपेतं विसृज्य संगीतगुरुं जगाम ॥ ७८ ॥ इति श्रीवायुपुराणे श्वेतवाराहकल्पे गयामा
 हात्म्ये अष्टमोऽध्यायः ॥ ८ ॥ ॥ वाराणसीप्रसादस्य नियोगेन प्रयत्नतः ॥ काशीसंस्कृतमुद्रायामं कितो यं शिलासुरैः
 ॥ १ ॥ श्रीकाशीजीमे महल्लेहौदकटोरश्रीबाबूवाराणसीप्रसादजीके मकानमेकाशीसंस्कृतमुद्रायं त्रमेछपी जिनकोले
 नाहोय उनको उक्तस्थानमे श्रीबाबूवाराणसीप्रसादजीके पासयाकचौरीगलीमे भाई प्रतापसिंहजीके दुकान परमिले

॥ गी॥ संवत् १९४१ ॥

इतिगयामाहात्म्यसमाप्तं

